

Tisdagen den
17 maj 1977

Tisdagen den 17 maj

Kl. 19.30

Förhandlingarna leddes till en början av herr andre vice talmannen.

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

§ 1 Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m. (forts.)

Fortsattes överläggningen om socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77:28.

Herr FRANZÉN (vpk):

Herr talman! Den debatt om sjukvården som i dag äger rum är den tredje i ordningen på drygt en månad. Dagens debatt rör i huvudsak avgifterna. Den behandlar frågan om hur mycket skattemedel som skall tas i anspråk och i vilken utsträckning de sjukvårdssökande själva skall betala. Men när sjukvårdsavgifterna diskuteras kan man inte komma ifrån inriktningen av sjukvården i stort. Debatten kan alltså inte skiljas från frågan om vilken sjukvård vi vill ha.

Den nuvarande och den tidigare i år beslutade inriktningen av sjukvården är till sin natur defensiv. Den är också underordnad de ekonomiska realiteter som kommuner och landsting lever under.

Debatten har i stor utsträckning gällt de stigande vårdkostnaderna. Inte minst har detta varit en utgångspunkt för det utredningsarbete som bedrivs i socialstyrelsens regi. Det har också varit en av grunderna för återkommande borgerliga krav och ökad privatisering av vården.

I detta betänkande från socialförsäkringsutskottet tillstyrker också utskottet – på förslag av den borgerliga regeringen – en höjning av patientavgiften för den enskilde och ett underlättande av privatiseringen av sjukvården. Riksdagen beslutar om dessa höjningar av sjukvårdsavgifterna för patienterna på samma gång som de flesta människor i det här landet tvingas till kraftiga reallönesänkningar.

Samtidigt som de lönearbetande får mindre pengar att röra sig med kommer samma riksdagsmajoritet – socialdemokrater och borgare – också att låta dessa drabbas av högre avdrag från sjukpenningen för vård vid sjukvårdsanläggning.

Denna inriktning med höjda patientavgifter går stick i stäv mot de intentioner som borde vara en självklarhet i vårt samhälle. Vi har råd med en helt fri sjukvård och vi har råd att ge invånarna en offensiv och samhällspåverkande hälso- och sjukvård. Det gäller bara vad som skall prioriteras i samhället. Att borgarna inte vill prioritera sjuk- och hälsovården är ingen nyhet. Den som kan betala skall ha möjlighet till

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

den bästa vården. Det är den vägen som borgerligheten slår in på också här i riksdagen i och med detta betänkande.

För vpk:s del ser vi sjukvården som en social rättighet – en rättighet som ingen skall kunna ta ifrån någon och som ingen med pengar skall kunna köpa sig mer eller bättre av.

Här vill jag konstatera att vpk:s enträgna arbete för att bilen skall erkännas som ett tekniskt hjälpmedel för rörelsehandikappade har gett resultat i utskottet enligt det här betänkandet. Vi har under flera år drivit frågan men mött ett kompakt motstånd från de andra partierna. Utskottet har med skrivningar i betänkandet ställt samma krav på regeringen som vi gjorde i vår motion.

Det är bra att utskottet nu äntligen har tagit det här kravet på allvar. Vänsterpartiet kommunisterna delar De handikappades riksförbunds syn på bilen som ett tekniskt hjälpmedel för förflyttning längre och kortare sträckor. Den begränsning som f. n. gäller kommer med den nya syn som utskottet nu har att falla bort. I varje fall tolkar jag skrivningen på det sättet. F. n. gäller att ett inkomstprövat bidrag utges till förflyttningshandikappad som behöver egen bil för förvärvsarbete eller yrkesinriktad utbildning. Den begränsningen svarar inte mot behoven för den handikappade att bryta sin isolering och få del av det allmänna utbudet av kulturella och andra evenemang. Den rörelsehandikappade behöver bilen, trots att det finns ett visst utbud av färdtjänst. Dessa två möjligheter skall komplettera varandra.

I vpk-motionen ställer vi oss bakom de beräkningsregler för kostnadsfördelningen som handikapputredningen lade fram. Utredningen föreslog att den enskilde själv skall stå för 10 % av anskaffningskostnaderna, kommunerna för 30 % och staten för 60 %. Enligt vår mening bör även körkortsutbildningen vara bidragsberättigad, så att alla rörelsehandikappade oberoende av den enskildes sysselsättning skall kunna erhålla körkort. Vi betraktar utskottets skrivning och riksdagens beställning hos regeringen rörande dessa krav som en framgång och emotser en proposition från regeringen med det snaraste.

Tyvärr är det inte alla angelägna frågor som röner samma positiva svar från utskottet. Detta gäller exempelvis frågan om patientavgifterna vid sjukvårdsbehandling. Vpk har i motionerna 959 och 1593 yrkande 3 krävt att patientavgifterna skall slopas vid sjukvården. Avgifterna inom den öppna vården grundas på ett system där patientavgifterna bara utgör en mindre del. Denna del är f. n. 15 kr., men föreslås i betänkandet och i propositionen höjd till 20 kr. Detta ligger i linje med den överenskommelse som träffats mellan sjukvårdshuvudmännen och regeringen. Enligt denna överenskommelse skall försäkringskassan ersätta sjukvårdshuvudmännen med 93 kr. per läkarbesök.

Det nuvarande systemet var naturligtvis en förbättring när det infördes liksom den rabattering av besök som sedermera införts med hjälp av 15-kort och liknande. Men samtidigt kan vi konstatera uppenbara nackdelar. Den direkta patientavgiften utgör en ringa del av landstingens

inkomster, medan däremot administrationskostnaderna är avsevärda. Införandet av rabatteringar ökar naturligtvis ytterligare de administrativa kostnaderna. Systemet prioriterar på ett olyckligt sätt de specialiteter som har en relativt teknisk-medicinsk inriktning med möjlighet till många läkarbesök per tidsenhet. Däremot blir det kostsamare för landstingen att bygga ut verksamheten på de områden där den är inriktad på långvariga samtal och socialmedicinskt präglat utredningsarbete.

Systemet med patientavgifter försvårar en integration med den öppna socialvården, där befattningshavarna av naturliga skäl inte tar ut någon avgift vid besöken. I den mån patientavgifterna har någon återhållande effekt på efterfrågan av sjukvård är det en effekt som i första hand drabbar de socialt svagaste grupperna i samhället, grupper där man har den högsta sjukligheten. Vpk föreslår därför att patientavgifterna helt slopas i den öppna vården och att sjukvårdshuvudmännen i stället kompenseras av försäkringskassan. För att täcka detta medelsbehov föreslår vi en motsvarande höjning av avgiften till sjukförsäkringen för arbetsgivare m. fl. Detta ger också möjligheter att utarbeta ett ersättningssystem som likställer olika specialiteter och besök hos olika personalgrupper inom sjukvården.

I detta sammanhang vill vi också yrka avslag på regeringens av utskottet tillstyrkta förslag att höja sjukpenningavdraget från 20 kr. till 30 kr. vid sjukhusvård. Denna höjning kanske kan förefalla kostnads-mässigt motiverad för sjukvårdshuvudmännen, men för dem som drabbas mest, dvs. de lågavlönade och pensionärerna, kan den inte accepteras. Konkret innebär den 50-procentiga höjningen en merkostnad på 300 kr. i månaden för den som vårdas på sjukhus. Detta är orimligt, då det för dem som har låga inkomster inte är möjligt att klara utgifter som hyra, telefon, elektricitet och andra löpande kostnader på det som blir kvar. För att kompensera ett sådant uttag från sjukförsäkringen fordras en lönehöjning på ca 3 kr. i timmen. Av den anledningen yrkar vi avslag på utskottets hemställan under mom. 4 och den förändring av lydelsen som föreslagits av 3 kap. 4 § lagen om ändring i lagen om allmän försäkring.

Vpk är motståndare till privatiseringen av sjukvården. Vi anser förslaget om möjlighet att ansluta s. k. fritidspraktiker till sjukförsäkringen vara ett steg på vägen mot privatisering. Men det kan inte vara rimligt att försöka förbättra den öppna vården genom att ge ytterligare möjligheter till fritidspraktiker. I förra veckan debatterades frågan om folkpartiets husläkarsystem mellan fröken Hjelmström och herr Romanus, så den saken finns det inte någon anledning att gå in på nu. Men nog förefaller det som om de åtgärder som nu föreslås är ett försök att skapa resurser till husläkarsystemet, resurser som skulle komma till bättre användning i den öppna vården. Vpk vill därför yrka avslag även på denna punkt.

I flera år har vpk motionerat om fria glasögon. Vid varje tillfälle har detta yrkande avslagits. Vad som under dessa år tillkommit är fria glas-

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

ögon för barn och ungdom under 19 år. Det är givetvis bra, men vi anser att det är otillräckligt. Kostnaderna för glasögon är inte obetydliga och har inte minst under senare år skjutit i höjden. Behovet av glasögon är enligt vår mening att jämställa med behovet av övrig sjukvård, och därför bör fria glasögon ingå i sjukförsäkringssystemet. I motsats till utskottsmajoriteten anser vi således att de här kostnaderna bör ingå i sjukförsäkringssystemet.

Det andra yrkandet i motionen 699, beträffande kostnader för reparation eller nyanskaffning av glasögon som skadats i arbete, avstyrktes av utskottet med motiveringen att detta bör ordnas inom ramen för TFY. Utskottet menar att det är enkelt att lösa problemet och att det endast är fråga om vissa karensbestämmelser. När det gäller TFY måste emellertid skada på person föreligga för att ersättning för glasögonskada skall komma i fråga. Om endast mindre blessyrer uppstår, som ej erfordrar läkarvård eller sjukskrivning, ersätts inte förstörda glasögon. Sedan är det tyvärr så, att alla arbetsköpare i det här landet inte har skrivit avtal med fackföreningarna. Därigenom hamnar också en hel del utanför TFY-försäkringen. Elektrikerförbundet har behandlat frågan och undersökt möjligheten till utökning av försäkringen till att gälla glasögon, även när personskada inte föreligger. Det har visat sig att detta inte går att lösa, inga försäkringsbolag åtar sig saken, varför ett riksdagsbeslut är nödvändigt.

Slutligen vill jag, herr talman, beröra frågan om försämringen av delpensionen. Regeringen och utskottet har antagit riks-försäkringsverkets förslag till ändring och anför som motiv att missbruk av delpensionen förekommer. En ändring av bestämmelserna om delpensionen, så att missbruk inte kan ske, måste enligt vårt förmenande göras på ett annat sätt.

Den nu föreslagna åtgärden kan nämligen komma att drabba t. ex. anställda som räknat med att efter beviljad delpension få hälften av den lön som utgår för heltidsarbete men som inte får det när verkligheten inte följer det tänkta mönstret. Den som övergått t. ex. till halvtidsarbete och beräknat att få hälften av lönen för heltidsarbete kanske då inte erhåller hälften av den lön han tidigare haft utan får en ytterligare reducering av sin inkomst. I sådana fall skall den enskilde enligt regeringsförslaget även få en reducering av delpensionen. Resultatet blir att inkomsten för delpensionären i stället för att ligga på ungefär 82 % av heltidslönen kan variera ända ner till 40 % av denna, sedan både inkomst- och pensionsdelen samräknats.

En sådan ordning kan vi inte ställa oss bakom och yrkar därför avslag på detta försämringsförslag. Vi är överens om att missbruk inte skall få äga rum, men däremot får bestämmelserna inte leda till sådana konsekvenser som jag här redogjort för. Det vore intressant om utskottets företrädare eller biträdande socialministern ville lämna några närmare uppgifter om det missbruk som åberopats i detta sammanhang.

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till vpk-motionerna 959 och 1593

samt till följande särskilda yrkande i anslutning till motionen 699:

att riksdagen med anledning av motionen 1976/77:699 beslutar

a) hos regeringen anhålla om en skyndsam prövning av frågan huruvida normalkostnader för anskaffande av glasögon bör infogas i sjukförsäkringssystemet och lagen om allmän försäkring,

b) hos regeringen begära skyndsamt förslag till lag om ändring i lagen om allmän försäkring av innebörd att kostnader för reparation av glasögon vilka skadats i arbetet liksom för utbyte av sådana glasögon i sin helhet infogas i sjukförsäkringssystemet.

Vidare yrkar jag avslag på utskottets hemställan under mom. 4 samt konstaterar än en gång, att vpk-motionen 687 har tillstyrkts av utskottet och också kommer att bifallas av riksdagen.

Herr HÖRNLUND (c):

Herr talman! Den uppgörelse som vi nu har att behandla tillför sjukvårdshuvudmännen 1 167 milj. kr. Denna uppgörelse har redan enhälligt antagits av samtliga i Landstingsförbundets styrelse representerade partier. Den har också lika enhälligt godtagits i socialförsäkringsutskottet både vad gäller patientavgifterna och vad gäller de pengar som skall tillföras landstingen från sjukförsäkringen.

Utskottet står alltså helt enigt bakom dessa 1 167 milj. kr. Pengarna kommer också mycket väl till pass. De senaste årens kostnadsutveckling har drabbat sjukvårdshuvudmännen rätt hårt. Inte minst de kraftigt höjda arbetsgivaravgifterna har drabbat landstingens personalintensiva verksamhet hårt. Samtidigt har denna utveckling varit parad med uppgörelser om begränsningar i skatteuttaget. Samtaget har detta urholkat landstingens resurser. Landstingen har tömt sina fonder, deras skuldsättning har ökat och deras budgetar är svaga. Därför behövs dessa pengar.

Jag skall här endast beröra ett par av de frågor som uppgörelsen innehåller. Jag vill börja med hemsjukvården. Vi kan väl alla vara ense om att de gamla skall erhålla vård hemmavid så länge som möjligt och att denna vård skall kunna ges såväl av anhöriga som av hemsamariter och annan sjukvårdspersonal.

I uppgörelsen med den förra regeringen 1975 beräknades att antalet hemsjukvårdsbehandlingar skulle uppgå till två miljoner per år. Detta kan icke tolkas på annat sätt än att man räknade med att huvuddelen av hemsjukvården skulle ligga utanför uppgörelsen. Så har det också fungerat i olika landsting. En del landsting har, beroende på hur redovisningssystemet varit upplagt, fått ersättning av sin försäkringskassa för all hemsjukvård. Andra landsting har däremot icke fått pengar från försäkringskassorna. Jag kan nämna att vi i mitt eget landsting bara kunde erhålla ersättning för ett mindre antal hemsjukvårdsdagar fram till dess att uppgörelsen med den nya regeringen blev klar – först då kom beslut från försäkringskassan om en mera total ersättning för hemsjukvården. Det är därför bra att uppgörelsen om hemsjukvården är sådan att landstingen vet att varje hemsjukvårdsdag kommer att tillföra lands-

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen.
m. m.*

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

tingen 40 kr. Det blir inte så litet pengar per hemsjukvårdspatient – många sjuka har hemsjukvård under 30 dagar per månad. Det blir 1 200 kr. per hemsjukvårdspatient och månad. Jag hoppas att dessa pengar kommer att användas till utbyggnad av hemsjukvården och framför allt till förstärkning av dess kvalitet.

Den andra saken som jag vill beröra är handikapphjälpmedlen. Det verkar som om uppgörelsen skulle innebära en mycket kraftig ökning beträffande dessa hjälpmedel. Vi bör emellertid komma ihåg att utvecklingen går mot att allt fler behöver handikapphjälpmedel. Den utvecklingen hör intimt ihop med äldreutvecklingen. Som alla vet blir de äldre allt fler i det här landet. Vi råkar dessutom ut för flera trafikskador. Samtidigt blir hjälpmedlen dyrare och dyrare genom att allt bättre hjälpmedel kommer till. Det är en utveckling i rätt riktning att det i uppgörelsen ingår en bestämmelse om att 2 kr. per invånare skall gå till handikappinstitutet samt att berörda parter gemensamt leder verksamheten i institutets styrelse.

Sedan något om de avgivna reservationerna!

Beträffande det allmänna resonemanget om taxenivån kan man väl säga att landstingen när det gäller den öppna vården på egen hand har infört ett högkostnadsskydd. Ingen betalar i dag mer än 110–120 kr. per år för öppen vård, oavsett om den ges av läkare eller om den består av sjukvårdande behandlingar. Därför är de utgifter man kan råka ut för i den öppna vården rätt måttliga.

Utskottet tar också upp frågan om situationen för de utförsäkrade patienterna, främst långvårdspatienterna. I avvaktan på en uppgörelse mellan Landstingsförbundet och socialdepartementet och i avvaktan på att ett förslag framläggs för riksdagen tror jag för min del att sjukvårdshuvudmännen kommer att känna sitt ansvar och att de ser till att ingen drabbas alltför hårt genom att bli utförsäkrad. Samtidigt vill jag påpeka att det är viktigt att dessa frågor blir slutgiltigt utredda och att det i förslaget bör klargöras hur de utförsäkrade på ett klart och enhetligt sätt skall behandlas i framtiden.

Utskottet har observerat att inte bara utförsäkrade patienter kan råka i ett besvärligt ekonomiskt läge utan att detta även kan gälla låginkomsttagare med längre vårdtider. Utskottet förutsätter att även deras situation övervägs vid det fortsatta utredningsarbetet inom socialdepartementet.

I reservationen 2 tas också upp statens bakteriologiska laboratorium. Det återstår nu ungefär sex månader till den tänkta starten av en enhet vid SBL för bekämpning av sjukhusinfektioner. Här är det fråga om mycket kvalificerat folk. Det är alltså inte helt säkert att denna verksamhet till fullo kan vara i gång vid nyåret 1978. I andra sammanhang har vi fått höra hur svårt det är att behålla personal vid laboratoriet. Det torde därför finnas pengar kvar på grund av att tjänster är vakanta. Medelsanvisningen kan alltså inte vara någon stor fråga.

Herr Aspling ställde ett par frågor till mig. En gällde hur landstingen

kommer att klara en utbyggnad av långtidssjukvården. Han nämnde också att Landstingsförbundet i förhandlingarna med socialdepartementet hade anfört att speciella pengar borde tillföras landstingen just för långvårdsutbyggnaden. Vi kan konstatera att det vid det tillfället inte fanns någon färdig modell för hur dessa pengar skulle fördelas, men senare har en sådan skisserats internt inom Landstingsförbundet. Jag vill för min del säga att det blir rätt svårt att få en riktigt rättvis modell när det gäller att fördela den här typen av pengar.

Samtidigt vill jag påminna om att det pågår förhandlingar mellan de båda kommunförbunden och regeringen. Jag tror att vissa pengar kommer att tillföras huvudmännen den vägen. Men det här är ju kortsiktiga lösningar, och det är inte bra att behöva företa en stor och dyrbar långvårdsutbyggnad bara med lösningar år från år. Därför är det viktigt att den kommunalekonomiska utredningen som också har att behandla skatteutjämningsfrågorna – och när det gäller skatteutjämnningen är just äldreutvecklingen en mycket tung bit – söker utforma en mera långsiktig lösning av landstingens och kommunernas ekonomiska problem. Herr Aspling och jag kan nog vara sams om att mera pengar behövs, om landstingen skall kunna bygga ut långvårdssektorn på ett rätt och riktigt sätt.

Emellertid är det väl också dags att konstatera att det inte blir så lätt att få tag i de här slantarna. Vi hade under 1960-talet och de första 1970-talsåren en kraftig ekonomisk tillväxt i riket, men trots denna kraftiga tillväxt steg de kommunala skatterna raskt. Samtidigt har de indirekta skatterna av olika slag ökat i ett tempo som inte har varit riktigt bra, i varje fall sett ur landstingens och kommunernas synpunkt. Vi kan också konstatera att industriproduktionen 1975 och 1976 har minskat. Läget är alltså inte särskilt lätt.

I denna situation står vi inför en kraftig äldreutveckling. Det är under de närmaste 10–15 åren som antalet 70-, 80- och 90-åringar börjar öka på allvar. När herr Aspling ställer frågan om prioriteringen vill jag därför svara, att i det ekonomiska läge som nu ligger framför oss är det riktigt att prioritera en utbyggnad av öppenvården och långvården. Jag skulle vilja lägga till en tredje sak, nämligen den decentraliserade psykiatriska vården. Psykiatrin är i dag inte utbyggd på ett lämpligt sätt; jag tror att på den här tredje punkten borde herr Aspling kunna hålla med mig.

Den här äldreutvecklingen gör att trycket ökar också på lasarettens akutkliniker. Trots detta tror jag att vi får lov att prioritera öppenvård, långvård och decentraliserad psykiatrisk vård. Till dessa områden måste pengarna i första hand föras.

Avslutningsvis vill jag säga att jag tror att det behövs en viss överföring från den privata konsumtionen till landsting och kommuner om dessa skall klara sjukvården och äldreomsorgen på ett rätt och riktigt sätt, så att våra äldre, som ofta med tungt kroppsarbete byggt upp vårt nuvarande välstånd, skall kunna få en riktig vård och omvårdnad.

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Med detta vill jag yrka bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet 1976/77:28.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar att herr Hörnlund slår fast att mera pengar behövs för att sjukvårdshuvudmännen på ett planmässigt och kraftfullt sätt skall kunna bygga ut långtidssjukvården som är så väsentlig. Jag är tillfredsställd med att herr Hörnlund på ett så markerat sätt slog fast nödvändigheten av statens ekonomiska stöd på detta viktiga område i fortsättningen. Jag skulle bara vilja tillägga att jag hoppas att landstingen fortsätter att driva denna fråga, som vi redan i januari i år aktualiserade i en motion. Jag tycker att också de gamla borde ha rätt till en försäkring för att få den vård de behöver. Vårt finansieringsförslag avsåg ju en höjd socialförsäkringsavgift, med andra ord en ekonomisk garanti för landstingen när det gäller att få till stånd en planmässig utbyggnad av den angelägna långtidssjukvården.

Jag vill också med tillfredsställelse notera att herr Hörnlund så markerat strök under angelägenheten av prioriteringen av utbyggnaden av distriktssjukvården och i det sammanhanget också långtidssjukvården. Kan vi fullfölja dessa huvudlinjer i sjukvårdspolitiken kommer mycket av dagens bekymmer och problem att kunna lösas. Självklart förutsätter detta att vi också får tillgång till läkare till de tjänster som har inrättats och som kommer att inrättas. Jag skall inte gå in på dessa problem just nu.

Jag vill också tillägga att frågan om den psykiatriska decentraliserade vård som herr Hörnlund tog upp också är angelägen. Jag vill bara nämna att när vi verkade i socialdepartementet var det just dessa tre områden som vi såg som ytterst angelägna.

Vi har markerat att vi i fortsättningen måste ha en skärpt uppmärksamhet vad gäller patientavgifterna. Detta gäller inte minst sjukpenningavdragets höjning till 30 kr. om dagen. Höjningen skapar utan tvekan problem för många människor. Vi skall komma ihåg att dessa pengar också är beskattade. För många kan det bli litet kvar att leva av. I en av våra reservationer har vi tagit upp denna fråga. Det är viktigt att principen om en i stort sett fri sjukvård med låga enhetliga avgifter upprätthålls, annars kommer vi snett i dessa frågor i fortsättningen.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Anledningen till att jag begärt ordet är kanske främst det särskilda yttrande av herr Aspling m. fl. som är fogat till utskottets betänkande. I det sägs att den borgerliga regeringens och riksdagsmajoritetens bristande förmåga att medverka till en snabb lösning av denna stora fråga, nämligen långtidssjukvårdens utbyggnad, ger ett beklagligt intryck av bristande socialt ansvar för de gamla i vårt samhälle.

Detta, herr talman, är ett förvånansvärt uttalande.

Är det något som stått i centrum för vår uppmärksamhet inom den

nya regeringen så är det just omsorgerna om de äldre – solidariteten med äldre, att kunna ge de äldre den medmänskliga omsorg och vård som är värdig det kultursamhälle som de varit med om att skapa.

Jag har sagt tidigare – och jag menar att det förtjänar att upprepas – att uppslutningen kring detta mål från alla grupper och alla partier i vårt land i sig är något positivt, i sig är ett styrkebälte, i sig är en trygghet inte minst för våra gamla. Att då enbart för att uppnå kortsiktiga partipolitiska vinningar gå ut och misstänkliggöra regeringens goda vilja eller förmåga till insatser – och därmed väcka oro hos de gamla – är djupt betänkligt och vittnar kanske inte om det sociala ansvar som vi skulle önska.

Låt mig därför, herr talman, helt kort sammanfatta något av det som den nya regeringen har gjort i syfte att just förbättra vården och omsorgerna om de äldre.

Vi har tillsatt utredningen om vårdens inre organisation, där det klart uttalade syftet är att förbättra patienternas – inte minst långvårdspatienternas – situation och motverka ”löpande-band-principen” i vårdbetet. Inom kort kommer också utredningen Vård 77 att tillsättas. Den har bl. a. i uppdrag att försöka få fram färre personalkategorier med i stället bredare kunskaper.

Vi har just tillsatt expertgruppen för äldresjukvården med uppdrag att snabbt kartlägga de vårdinsatser av olika slag på olika plan, den personal och de kostnader som kommer att krävas för en god och tillräcklig äldresjukvård under de kommande fem resp. tio åren. Detta arbete är avsett att utgöra underlag för de ytterligare insatser som kan komma att behövas, och vi räknar med att arbetet skall kunna presenteras i slutet av innevarande år tillsammans med kommunalekonomiska utredningen.

Direktiven till husläkarutredningen eller utredningen om kontinuitet i öppen vård, som den kommer att heta, kommer att tas vid morgondagens regeringssammanträde. Också distriktssköterskorna kommer här in i bilden. Detta med god personkontakt mellan patient och läkare och annan sjukvårdspersonal är ju en fråga som i mycket stor utsträckning berör de gamla, deras trygghet och deras goda omvårdnad.

I fråga om hemsjukvården innebär den proposition som vi nu behandlar en fyrdubbling av stödet till landstingen och en möjlig utbyggnad från 10 000 till 35 000 platser, om man räknar med 200 behandlingar per plats. Ersättningsbestämmelserna är också medvetet utformade så att de skall underlätta för landstingen att anställa anhöriga eller hemsamariter som vårdare.

Också i övrigt innebär propositionen förslag till en mycket kraftig ökning av ersättningen från försäkringskassan till landstingen, vilket naturligtvis också det är ägnat att underlätta landstingens insatser för de äldre. Totalt är det en ökning med ungefär 940 milj. kr. eller med 43 %.

Dessutom pågår förhandlingar med kommunerna och landstingen om ytterligare tillskott i deras svåra ekonomiska situation.

Syftet är också här klart uttalat – att underlätta den utbyggnad av

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

barnomsorgen, äldreomsorgen och långtidsvården som är erforderlig.

Jag är övertygad, herr talman, om att också socialdemokraterna kommer att ställa upp kring det mesta av detta. Det gläder mig också – och det vill jag uttryckligen framhålla – att socialdemokraterna numera ställer sig positiva till en kvantitativ och kvalitativ satsning på hem-sjukvården. Jag delar också helt deras uppfattning att det – trots detta och samtidigt med detta – krävs en fortsatt kraftig utbyggnad av långtidsvården. Landstingen har också mycket ambitiösa utbyggnadsplaner på detta område. Vi är också helt överens om det herr Aspling berört i sin replik – att utbyggnaden i första hand skall koncentreras till långtidsvården, till den öppna vården och till den öppna psykiatriska vården.

Men i vilka avseenden skiljer sig då regeringens synpunkter och den socialdemokratiska oppositionens synpunkter? Vad är det som ger socialdemokraterna underlag för påståendet om bristande socialt ansvar för de gamla? Jo, socialdemokraterna har för budgetåret 1977/78 velat satsa 250 milj. kr. för en planmässig utbyggnad av långtidsvården. I gengäld har man i olika sammanhang föreslagit ytterligare höjningar av arbetsgivaravgifterna utöver dem som regeringen har nödgats föreslå.

Jag har här i kammaren vid tre tidigare tillfällen påvisat konsekvenserna för sjukvårdshuvudmännen av det socialdemokratiska alternativet till den borgerliga regeringens budget. Men av det särskilda yttrandet från herr Aspling och av hans anförande förstår jag att man från socialdemokratiskt håll inte inser – eller inte vill inse – vad arbetsgivaravgifterna har för konsekvenser för landsting och kommuner. Låt mig därför, herr talman, för fjärde gången från den här talarstolen helt kort rekapitulera situationen.

Socialdemokraterna har föreslagit att arbetsgivaravgiften skulle höjas med ytterligare 1,5 % från den 1 januari i år. Man har dessutom föreslagit en ytterligare höjning av arbetsgivaravgiften på 0,3 % från den 1 januari 1978. Tillsammans innebär det här att sjukvårdshuvudmännen fram till den 1 juli nästa år – då nästa budgetår börjar – skulle få sammanlagt 550 milj. kr. mindre i skatteintäkter under förutsättning att löntagarna beaktar dessa arbetsgivaravgiftshöjningar fullt ut i avtalsrörelserna, vilket som bekant socialdemokraterna föreslår. Landstingen skulle alltså få 550 milj. kr. mindre i intäkter fram till den 1 juli 1978! Samtidigt har man från socialdemokratiskt håll föreslagit bidraget på 250 milj. kr. för utbyggnad av långvården. Nettoförlusten skulle alltså bli ungefär 300 milj. kr.

Den borgerliga regeringen har dessutom föreslagit en höjning av momsen med 3 % från den 1 juni i år, vilket naturligtvis ger ökade kostnader för sjukvårdshuvudmännen. Detta har socialdemokraterna motsatt sig. Momshöjningen skulle fram till den 1 juli nästa år innebära en kostnad för landstingen om ungefär 190 milj. kr.

Kvar står att socialdemokraterna med sin politik, i förhållande till den politik som regeringen för, skulle beröva sjukvårdshuvudmännen över 100 milj. kr. samtidigt som kommunerna enligt samma beräkning skulle

gå miste om mellan 400 och 500 milj. kr. Med dessa 400–500 milj. kr. mindre för kommunerna och 100 milj. kr. mindre för landstingen kan man helt enkelt inte bygga andra slott än luftslott.

Vi har genom en rad åtgärder som jag här räknat upp och genom konkreta insatser på det ekonomiska planet försökt visa att vi sätter omsorgerna om de gamla i centrum. Att då som socialdemokraterna gå ut och misstänkliggöra vår politik och avsiktligt oroa många äldre är kanske inte en särskilt ansvarig oppositionspolitik.

Kritisera oss gärna – det är oppositionens uppgift – men gör det med riktiga argument och inte med allmänt misstänkliggörande, som inte har någon täckning i verkligheten!

Den kommunalekonomiska utredningen visar att kommuner och landsting kommer att ställas inför mycket stora svårigheter under kommande år. Kommunalskatter på 35–36 kr. år 1985 har nämnts i sammanhanget.

Skall vi klara en god och tillräcklig sjukvård kräver det naturligtvis att man inom sjukvården på bästa sätt utnyttjar knappa resurser. Det gäller också att långt bättre än nu ta vara på enskilt initiativ och enskilt engagemang. Vi måste också satsa på åtgärder som så långt möjligt förebygger sjukdom och ohälsa och påskyndar tillfrisknande.

Ingen kan i dag säga hur det växande behovet av vård skall finansieras. Men en sak är säker – det kommer att kräva insatser av oss alla i aktiv ålder. Riksdagen har också redan förra året slagit fast att det kommer att krävas en stark koncentration av reformer till omsorger om de äldre, de sjuka och barnen och i övrigt en betydande återhållsamhet med nya åtaganden. Det betyder att dessa områden måste få ta en större del av våra skatteinkomster än hittills – och så långt är nog alla villiga att instämma. Men det innebär också att flertalet andra områden får räkna med en långsammare ökning.

Vi kommer framöver att tvingas till en mycket hårdhänt prioritering och kanske också till en omprövning av andra redan gjorda men mindre väsentliga åtaganden för att nå det mål vi alla är så glädjande överens om. Vi som är förhållandevis friska och i aktiv ålder måste helt enkelt räkna med att inte få allt större del av vår löpande konsumtion subventionerad över skattsedeln. Detta är den verklighet vi som väljare och politiker har att anpassa oss till. I valet mellan bättre vård och fler Mallorca-resor kan vi inte längre välja bådadera.

Nog borde vi, herr talman, från både regeringens och oppositionens sida kunna hjälpas åt när det gäller att få fram konstruktiva förslag för att garantera tillräckliga resurser för omsorgen om våra äldre.

Till sist, herr talman, endast några ord om den reservation som redan har tagits upp av utskottets talesman herr Hörnlund. Den gäller på vilket sätt man skall finansiera den nya enhet som skall inrättas vid statens bakteriologiska laboratorium för att hjälpa till i kampen mot sjukhusinfektioner.

Regeringen har föreslagit att statens bakteriologiska laboratorium skall få rätt att överskrida anslaget med 700 000 kr. Socialdemokraterna föreslår

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

att enheten i stället skall finansieras genom ett särskilt anslag på samma belopp.

Det intressanta är här att vi har valt att följa exemplen från den tidigare regeringen. I propositionen 34 år 1975, signerad av herr Aspling, förde man fram förslag om kontroll av fabrikssteriliserade engångsartiklar för hälso- och sjukvården. Herr Aspling anförde bl. a. i den propositionen: "De kostnader som direkt avser socialstyrelsens tillsynsverksamhet beräknar jag till 700 000 kr. per år, varav 500 000 kr. för undersökningar genom bl. a. SBL. För budgetåret 1975/76 bör socialstyrelsens anslag för statlig läkemedelskontroll få överskridas med högst nämnda belopp för ifrågavarande ändamål, inkl. de förberedelser som behövs före lagens ikraftträdande den 1 januari 1976."

Sedan går herr Aspling i dag ut och talar om regeringens underliga turer! Vad regeringen har gjort är att den har valt precis samma förfaringssätt som herr Aspling valde för två år sedan. Beloppen är f. ö. exakt lika stora nu som då. Att samme herr Aspling, nu i opposition, brännmärker samma förfaringssätt måste kanske anses uppseendeväckande. Det som var rätt och riktigt våren 1975 är alltså fel två år senare. Jag menar för min del, herr talman, att det som var rätt och riktigt 1975 fortfarande är rätt och riktigt år 1977.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig först säga några ord om reservationen beträffande SBL. Den avser medel till SBL för inrättande av en särskild enhet för bekämpande av sjukhusinfektioner. Vi har reagerat mot själva behandlingsordningen.

SBL föreslog i sin anslagsframställning att denna enhet skulle inrättas. Några medel härför beräknades inte i budgetpropositionen. Så väcktes från socialdemokratiskt håll en motion om att denna viktiga enhet borde inrättas snabbt. Då tänkte regeringen om, och i propositionen 1976/77:116 kom förslag om att en enhet skulle inrättas fr. o. m. den 1 januari 1978. Inga medel anvisades.

Nog kan man säga, fru Troedsson, att det har varit ett hattande hit och dit i denna viktiga fråga. Jag hänvisar till den debatt som har förts på grundval av socialutskottets behandling av frågan tidigare. Vi lade år 1975 fram en proposition om kontroll av fabrikssteriliserade engångsartiklar, men det var ett nytt förslag – vi hattade inte fram och tillbaka.

Får jag sedan säga bara några ord om skrivningen i vårt särskilda yttrande, som fru Troedsson så reagerade mot. Vi har en mycket saklig bakgrund för den skrivningen – det är inte fråga om något allmänt miss-tänkliggörande.

Vi tog redan i januari upp den viktiga frågan om hur landstingen skall kunna få medel för den fortsatta angelägna utbyggnaden av långtidsvården, och vi har i dag hört av herr Hörnlund att landstingen sannerligen behöver pengar. Vi var medvetna om att det krävdes resurser, och vi lade därför fram ett konkret förslag. Det har den borgerliga majoriteten

i riksdagen avvisat.

Vad fru Troedsson har ägnat sig åt här är en sorts sifferexercis. Jag hinner inte på dessa minuter ta upp alla påståendena, märkliga vart och ett för sig. Den borgerliga regeringen har försökt göra gällande att en höjning av socialförsäkringsavgiften med ytterligare 1,5 % i år skulle vara till men för landstingen. Det sade också fru Troedsson nyss. Låt mig därför säga följande.

Vårt förslag var ett led i strävandena att underlätta avtalsrörelsen. Lön-tagarna var också beredda att räkna av arbetsgivaravgiftshöjningen i samband med uppgörelsen. Jag är förvissad om att när regeringen sett den långdragna utvecklingen av avtalsrörelsen så önskar den att den inte hade rivit upp den socialdemokratiska regeringens skatteuppgörelse med LO och TCO. Man skall ju se det här i sitt sammanhang.

Och anmärkningen om att höjningen av socialförsäkringsavgiften tar bort löneutrymmet drabbar ju även den borgerliga regeringen för den halva finansiering av skattesänkningen som man nu har genomfört.

Glöm inte bort detta, fru Troedsson. Det går inte att komma ifrån det här med sifferexercis.

Herr FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Här kan man konstatera att varken utskottets talesman eller statsrådet Troedsson så mycket som med ett enda ord berörde eller ville försöka ge en förklaring till det missbruk man påstår föreligger när det gäller delpensionen. Man har i stället föredragit att glida tyst förbi detta, och det är också kanske avsikten, för att därigenom inte behöva få en debatt om den försämring som det här ändå innebär.

Låt mig ta ett exempel.

Inom det jobb där jag normalt är verksam, elektrikerjobbet, har en del sökt och beviljats delpension. De har varit på ackordsarbete när de heltidsarbetat tidigare, men deltiden har inte alla gånger gett samma möjligheter till de ackordsarbeten som de tidigare sysslat med. Detta har inneburit att många av dessa elektriker i dag i stället för att vara ute på sådana jobb sitter på företagen i väntan på att få möjlighet att jobba med sådana här ackordsarbeten eller liknande. Och för den här väntetiden blir det inte mindre än ungefärligen en 50-procentig reduktion av den normalt utgående lönen. Med regeringens proposition och utskottets förslag är det inte nog med att dessa deltidspensionärer på sitt deltidarbete får en 50-procentig sänkning av inkomsten, utan samma delpensionärer får också delpensionen sänkt till hälften. Jag tycker inte att det här är sådana regler som man bör ha för att klara ett eventuellt missbruk. Vi ser här klart och tydligt att reglerna slår emot dem som utnyttjar delpensionen och som inte får de arbeten de normalt skulle ha sysslat med.

Sedan kan man bara konstatera att utskottet, när det avstyrker vårt yrkande på den här punkten, har fattat motionen på så sätt att det skulle

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen.
m. m.*

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

vara en begränsning av möjligheten att använda sig av delpension. Det är det inte alls fråga om.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! När det gällde inrättandet av den här enheten vid statens bakteriologiska laboratorium talade herr Aspling om att regeringen hattat fram och tillbaka. Så är det verkligen inte. Tvärtom bedömde vi denna fråga så allvarlig och angelägen att vi ansåg det viktigt och nödvändigt med ytterligare överväganden innan vi band oss för det ena eller andra förslaget. Det innebar att vi före jul hade en hel del sammanträffanden med specialister på detta område och även med personal verksam på fältet, för att försöka klara ut vad som var den bästa satsningen för att komma till rätta med sjukhusinfektionerna. Vi ansåg det också angeläget att kontakta Landstingsförbundet i frågan för att efterhöra dess synpunkter. I den överenskommelse som träffades mellan regeringen och Landstingsförbundet ingick sedan detta förslag om inrättande av en enhet vid statens bakteriologiska laboratorium.

Det är glädjande att denna enhet kommer till stånd, men det är lika viktigt att stryka under att man inte får slå sig till ro med detta. Arbetet för att bekämpa sjukhusinfektioner måste fortgå på fältet, på sjukhusgolvet, samtidigt som vi på detta sätt genom en central enhet förhoppningsvis får bättre möjligheter att följa upp utvecklingen.

Sedan talade herr Aspling om sifferexercis. Ja, det kan man kalla det, men man bygger inte några långvårdsplatser med sifferexercis. Resultatet av socialdemokraternas förslag när det gäller ytterligare höjningar av arbetsgivaravgifterna skulle vara att kommuner och landsting fram till den 1 juli nästa år skulle ha 550 milj. kr. mindre att förfoga över för angelägen utbyggnad av barnomsorg, äldreomsorg och långtidsvård. Att då ta brösttoner och tala om att regeringen inte visar tillräckligt socialt ansvar är med förlov sagt förmätet.

Jag kan också tala om för herr Aspling att jag har gjort socialdemokraterna till viljes och följt deras egna uppfattningar om hur en ytterligare förhöjd arbetsgivaravgift skulle slå, nämligen ett motsvarande mindre lönelöft för samtliga anställda. Det är på det sättet jag har fått fram detta siffermaterial.

Jag tycker, herr Aspling, att ni ändå till sist skulle kosta på er att erkänna att ert förslag till finansiering kanske inte hade de goda effekter som jag uppriktigt sagt tror att ni föreställde er att det skulle ha i förstone. Men det skulle också vara klädsamt att då, efter fyra föreläsningar om detta som icke i något avseende har vederlagts, kosta på sig att erkänna det här och säga: OK, effekterna blev inte de som vi hade tänkt oss, vi börjar på nytt och får försöka att på något annat sätt, gärna tillsammans med regeringen, få fram de medel som landstingen utomordentligt väl kommer att behöva under de följande åren.

Tisdagen den
17 maj 1977

*Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen.
m. m.*

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Bara ett ord om SBL och frågan om inrättandet av enheten för bekämpande av sjukhusinfektioner.

Jag delar fru Troedssons mening att detta är en mycket viktig fråga. När det i budgetpropositionen i januari över huvud taget inte fanns några förslag från regeringens sida, trots att SBL:s styrelse hade gått fram med förslag, ansåg vi det vara en så angelägen fråga att vi väckte motionen. Så småningom kom regeringen. Det är detta förfaringssätt, detta hattande hit och dit, som vi har påpekat i vår reservation.

Fru Troedsson sade att man bygger inga nya platser inom långtidsvården med sifferexercis. Det är ju precis det jag har försökt tala om för fru Troedsson under åtskilliga debatter. Man bygger inte några nya platser inom långtidssjukvården utan konkreta, handfasta och bestämda riktlinjer – och pengar. Det är helt enkelt detta det handlar om, och vi har föreslagit en sådan utbyggnad och tagit ansvar för det. Vi har gjort det i motioner, och vi har gjort det i reservationer för att ge landstingen garantier för en kraftig, planmässig utbyggnad. Jag nekar inte fru Troedsson att ha en annan uppfattning, men vi anser att vårt finansieringssätt har varit det riktiga.

Vad upplever vi nu? Ja, jag har redan påpekat att den borgerliga regeringen har föreslagit att halva finansieringen av skattesänkningen skall ske genom en höjning av arbetsgivaravgiften. Vårt förslag om höjd arbetsgivaravgift ingick som en väsentlig del av det åtstramningspaket som vi lade fram den 25 januari i år. I vår strama alternativbudget prioriterade vi bl. a. långtidsvårdens utbyggnad. Då kritiserades vi av regeringen för detta program. Men den lössläpphet som regeringen har visat i finanspolitiken fram till april har lett till snabba prisstegringar, devalvering och höjd moms. Inflationen urholkar landstingens ekonomi. Det innebär kostnader som landstingen och deras invånare också får betala, utan att – som i det socialdemokratiska alternativet – få särskilda pengar till långtidssjukvårdens utbyggnad. Skall det behöva vara så svårt för fru Troedsson att förstå detta resonemang?

Det jag nu anfört har jag, herr talman, upprepade gånger haft tillfälle att säga från denna talarstol. Om tiden hade medgett det, skulle jag gärna ha velat ge en kommentar till uppgörelsen beträffande de sjukvårdande behandlingarna, men jag kanske får tillfälle att återkomma till det i ett annat sammanhang.

Herr FRANZÉN (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan bara tolka statsrådets tystnad på det sättet att den understryker den misstro som vi har framfört när det gäller syftet med delpensionen. Syftet tycks inte vara att komma till rätta med missbruket, utan att försämma delpensionen för dem som tillerkänns den samma. Det är också att beklaga att socialdemokraterna har lockats med i detta och inte vaknat på den här punkten och avgivit en reservation.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Först en kort kommentar till herr Franzén. Han har dess bättre missuppfattat avsikten med den förändrade ordalydelsen. Avsikten framgår emellertid mycket klart av lagtexten i socialförsäkringsutskottets betänkande s. 8:

”Avviker den försäkrades inkomstbortfall väsentligt från vad som kan motiveras med hänsyn till minskningen av arbetstiden, särskilda arbetsförhållanden eller förändrade arbetsuppgifter skall hänsyn tagas endast till sådant inkomstbortfall som står i proportion till minskningen av arbetstiden.”

Sedan vill jag vända mig till herr Aspling i en, som jag tror, tolfte replik i den här frågan. Jag borde kanske egentligen ha gett upp hoppet om att övertyga honom, men jag gör ytterligare ett försök.

Det socialdemokratiska förslaget innebär att kommuner och landsting fram till den 1 juli nästa år skulle få 800 milj. kr. mindre i nettobehållning i förhållande till regeringens förslag. Om de nu med socialdemokraternas förslag går miste om dessa 800 milj. kr. men får ett direkt bidrag på 250 milj. kr., då skulle resultatet bli att man helt plötsligt kan åstadkomma en alldeles fantastisk planmässig utbyggnad av långtidssjukvården.

Som jag sagt tidigare har landstingen mycket ambitiösa planer på det här området. För femårsperioden fram till år 1981 räknar man med 12 600 nya långvårdsplatser. Socialdemokraterna har velat försäkra sig om 10 000 långvårdsplatser under samma tid. Det är alltså inget fel på landstingens ambitioner. Det gäller att se till att landstingen får behålla så mycket i skatteunderlag och övriga inkomster att det ger landstingen möjlighet att fullfölja sina planer på det här området.

Sedan talade herr Aspling om sitt åtstramningspaket, som bygger på ytterligare höjningar av arbetsgivaravgifterna. På vilka slår ett sådant åtstramningspaket? Det slår på svensk industri, däremot inte på importen. Det slår på svenska tjänster, däremot inte på de importerade. Det slår i mycket hög utsträckning på landsting och kommuner. Det slår också i särskilt stor utsträckning på de lågavlönade.

Om man vid löneförhandlingarna skulle följa socialdemokraternas recept att helt och hållet beakta de ökade arbetsgivaravgifterna, skulle det inte bli mycket kvar. Jag medger, och jag har vid åtskilliga tillfällen tidigare medgivit, att regeringen har nödgats höja arbetsgivaravgifterna. Men jag kan försäkra herr Aspling att vi inte gör det med glädje, eftersom vi vet konsekvenserna därav. Vi har emellertid höjt arbetsgivaravgifterna betydligt mindre än socialdemokraterna hade gjort om de suttit kvar i regeringsställning. Effekten skulle ha blivit utomordentligt allvarlig inte bara för landsting och kommuner utan också för hela sysselsättningen. Effekten skulle i varje fall inte ha underlättat tillkomsten av ytterligare långvårdsplatser.

Herr andre vice talmannen anmälde att herrar Franzén och Aspling anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare repliker.

Herr GAHRTON (fp):

Herr talman! Det har funnits ett märkligt donquijotskt drag i den socialdemokratiska sjukvårdspolitiken det senaste halvåret. Man målade före valet ut hela den dåvarande oppositionen som sociala nedrustare. Och när maktskiftet hade blivit verklighet var man naturligtvis tvingad att försöka visa sina väljare att de svarta spådomarna skulle besannas.

Det har lett till en del märkliga turer som illustreras av det betänkande vi nu diskuterar.

I höstas debatterade vi här i kammaren frågan om de s. k. fritidspraktikernas anslutning till sjukförsäkringen. I ett allmänt hållet uttalande ville utskottsmajoriteten öppna vägen för en utvidgning. Socialdemokraterna reserverade sig och talade om en hotande privatisering av sjukvården. Jag hade ett replikskifte med herr Aspling, som indignerat undrade om jag ville medverka till att en sjukhusläkare från sin mottagning på sjukhuset skulle kunna remittera patienter till sin privatpraktik. I sak hade herr Aspling inte mycket att komma med. Men han antydde, insinuerade, hänsyftade och försökte skapa ett intryck av att en radikal högervridning av hela sjukvårdspolitiken var inledd. Det hjälpte inte att vi från folkpartiet klart slog fast att vi inte ämnade medverka till någon privatisering av sjukvården, att vi ville utvidga möjligheten för fritidspraktiker att ansluta sig till sjukförsäkringen uteslutande av hänsyn till patienterna. Det hjälpte alltså inte. Herr Aspling gick på som en oförtruten Don Quijote.

Men nu måste herr Aspling krypa till korset. I dag finner vi på bordet ett enigt utskottsbetänkande om en utvidgning av fritidspraktikernas rätt att ansluta sig till sjukförsäkringen – exakt så som vi sade i höstas.

Man skulle ha kunnat tro att den här snöpliga reträtten skulle ha lärt socialdemokraterna att det är bättre att vi ägnar debatterna här i kammaren åt verkliga åsiktsskillnader än åt att ödsla tid och trycksvärta på inbillningsfoster och insinuationer. Men icke, herr Aspling och hans medreservanter upprepar sitt misstag. Nu har de fått för sig att överenskommelsen mellan socialdepartementet och Landstingsförbundet – som alla varit eniga om – skulle innebära risk för "försämrade sjukförsäkringsförmåner" i framtiden. Det är svårt att riktigt förstå vem reservationen egentligen riktar sig mot. Är det mot det egna partiets stöd för överenskommelsen eller mot den egna utskottsgruppens? Är det alltså en klassisk brasklapp vi här har att beskåda? Eller riktar sig reservationen mot bl. a. de socialdemokratiska ledamöterna i Landstingsförbundets styrelse – vi skulle alltså här ha ett exemplar av den beryktade dolkstöten till betraktande? Eller är det i alla fall mot regeringen och utskottsmajoriteten som herr Aspling och hans medreservanter riktar sin misstro? Då har vi ytterligare ett fall av den sällsynta donquijotismen inför våra ögon – eller är det kanske snarare Sancho Panzas skugglikt repetitiva beteende som spelar sitt spratt?

Självfallet beträds inte någon väg mot försämring av sjukvårdsförhållandena. Utskottsmajoriteten har uttryckt förståelse för de synpunkter

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

som finns i den socialdemokratiska motionen som talar om vådan av alltför höga patientavgifter. Utskottet har fastslagit att inte minst för de utförsäkrade patienterna är det angeläget att verkningarna av de höjda sjukhusavgifterna beaktas såväl av huvudmännen som i kommande förslag.

Hur kan man mot den bakgrunden – och mot bakgrund av att man själv säger sig stödja den aktuella överenskommelsen – finna ens skymten av sakunderlag för insinuationer om att utskottsmajoriteten skulle vara på väg mot en försämring av sjukvårdsförmånerna? Som allvarligt menad beskyllning vore det här en oförsämndhet – inte minst mot folkpartiet. Men man skall naturligtvis inte ta det som någon allvarligt menad beskyllning. Herr Aspling och hans medreservanter slåss enträget mot väderkvarnar i sjukvårdspolitiken. Statsrådet Troedsson har här gett exempel på en annan sådan här väderkvarn. När det gäller patientavgifterna och fritidspraktikerna lär de, när de kommer ner på marken efter sina luftfärder, få slå till reträtt igen.

Folkpartiet kommer i varje fall inte att medverka till vare sig privatisering av sjukvården eller försämring av sjukvårdsförmånerna. Vi kommer självfallet att arbeta för mänskligare sjukvård, husläkare, enhetsavgifter – också inom långtidsvården –, förbättrade patienträttigheter och mycket annat. Vi är i dag glada att kunna konstatera en framgång för ett mångårigt folkpartikrav: en ökad rätt för handikappade att få bidrag till bil som tekniskt hjälpmedel.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Gahrton utvecklar sig alltmer till regeringens allra främste försvarsadvokat i snart sagt alla frågor. Beträffande fritidspraktikerna är det ett enigt utskott som understryker att det förslag som läkarvårdsdelegationen lagt fram utgör en rimlig kompromiss mellan samhällets, patienternas och läkarnas intressen. Jag noterar att herr Gahrton står bakom just den formuleringen. Detta innebär att utskottet utgår från att de nya anslutningsformerna kommer att omprövas om förslaget skulle få andra effekter än som förutsatts av läkarvårdsdelegationen.

Som jag tidigare här i kammaren har framhållit ingick frågan om fritidspraktikerna i uppgörelsen som träffades inom läkarvårdsdelegationen 1974 och som sedan redovisades i en proposition samma år då privatpraktikerna kom med i försäkringen.

Nu har alltså en utvidgning skett, med det förbehåll som redovisas i propositionen, genom den uppgörelse som träffats inom läkarvårdsdelegationen. Eftersom herr Gahrton nu liksom tidigare söker få den här frågan att framstå som om det enbart gällde den enskilde patientens intressen, så är det inte utan betydelse att notera att i alla överläggningar inom läkarvårdsdelegationen har sjukvårdshuvudmännens representanter inte utan vidare gått med på Läkarförbundets önskemål. Den senaste uppgörelsen kunde man acceptera med de begränsningar i fråga om om-

fattningen och formerna som förekommer.

Menar herr Gahrton att sjukvårdshuvudmännen har bortsett från patienternas intressen, då man på detta sätt har ställt villkor om begränsningen av verksamheten? Nej, det måste ju finnas något sakligt skäl för deras ståndpunkt. Och det skälet är givetvis att man har att slå vakt om den offentliga sjukvården och därmed just om patientintresset. Det är detta som jag vid upprepade tillfällen i debatt med herr Gahrton och andra här i kammaren så starkt har understrukt.

Slutligen bara en kort kommentar när det gäller vår reservation. Den är mycket motiverad, herr Gahrton. Eller har herr Gahrton någonting emot att sjukförsäkringens primära uppgift är att ge alla medborgare skydd mot inkomstbortfall och garantera att de får tillfälle till sjukvård mot låga, enhetliga avgifter?

Som framhålls i motionen 1569 finns det anledning att ägna ökad uppmärksamhet åt dessa frågor, så att utvecklingen inte leder bort från de grundläggande principerna för vårt sjukförsäkringssystem. Den fortsatta utvecklingen bör därvid enligt vår mening ta sikte på att i ökad omfattning finansiera sjukvården genom sjukförsäkringen och mindre genom patientavgifter och sjukpenningavdrag.

Har herr Gahrton något emot denna viktiga principiella deklaration i vår reservation?

Herr GAHRTON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr Aspling, det har jag ingenting emot, och det har inte utskottsmajoriteten heller. Men det är just därför som jag reagerar mot att man reserverar sig på ett sätt som insinuerar att det beslut som utskottsmajoriteten står bakom skulle innebära en risk för att riva upp de grundläggande principer för sjukvården som vi tidigare varit överens om. Och det är så mycket mer märkligt att göra det som ni själva har varit med om att stödja överenskommelsen. Men sedan försöker ni insinuera att andra, som har stött exakt samma överenskommelse, skulle mena något helt annat än ni själva. Det är denna insinuationspolitik som jag reagerar starkt emot, en politik som jag inte kan se som något annat än resultatet av en falskeligen uppbyggd valkampanj, som man nu med insinuationer försöker ärärädda i någon bemärkelse.

När det gäller fritidspraktikerna förhåller det sig på samma sätt. Herr Aspling utnämner mig här till regeringens försvarsadvokat därför att jag försvarar det föreliggande förslaget – varpå han omedelbart själv övergår till att försvara samma förslag. Faktum är ju att vi uttalade oss i allmänna ordalag för en utvidgning av fritidspraktikernas möjligheter att ansluta sig till sjukförsäkringen, men vi hänvisade till läkarvårdsdelegationen. Då fann herr Aspling det lämpligt att misstänkliggöra våra avsikter och insinuerade att vi i själva verket menade något annat samt att vi ville privatisera hela sjukvården. Vi förnekade att detta var vår avsikt, och nu har det lagts ett konkret förslag som visar att våra avsikter var de som vi sade, inte de som herr Aspling försökte insinuera. Då tvingas

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

herr Aspling till reträtt och stöder förslaget. Kan en reträtt vara snöpligare? Och borde man då inte dra någon lärdom av den och hålla sig till fakta i stället för till malätta valparoller!

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill hänvisa herr Gahrton till protokollet från den diskussion vi förde förra gången om fritidspraktikerna. Det tror jag skulle vara en för herr Gahrton nyttig påminnelse om både vad jag sade och hurudant läget var vid den tidpunkt då förhandlingarna pågick.

Herr Gahrton slinker nu undan i denna diskussion. Vad jag har betonat här är att frågan om fritidspraktikerna ingalunda är enkel. Landstingsförbundet har vid förhandlingarna helt naturligt fått lov att slå vakt om den offentliga sjukvårdens intressen, och vi har i utskottet – vilket jag är tacksam för – enhälligt noterat att vi finner denna uppgörelse vara en rimlig kompromiss mellan samhällets, patienternas och läkarnas intressen. Det tycker jag markerar att denna fråga sannerligen inte är så enkel som herr Gahrton har försökt göra gällande, när han i olika avscenden har försökt beskylla mig för att inte försvara patienternas intressen.

Sedan bara några ord om reservationen. Det är sannerligen ingen insituationspolitik som herr Gahrton gör gällande. Vi har accepterat den här uppgörelsen, men låt mig uppriktigt säga att vi på åtskilliga punkter av uppgörelsen känt en mycket stark oro, inte minst beträffande sjukpenningavdraget vid sjukhusvård, som nu höjs till 30 kr. Vi har alltså accepterat uppgörelsen, men vi har också sagt i reservationen att vi kommit så långt i fråga om höjningarna av avgifterna att det finns anledning till stark observation och att den fortsatta utvecklingen måste ta sikte på en finansiering av sjukvården mera genom sjukförsäkringen och mindre genom patientavgifter och sjukpenningavdrag. Det är väsentligt, herr Gahrton, att detta blir sagt och att det blir sagt på det sätt som skett i reservationen.

Herr GAHRTON (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det är just därför att jag har repeterat protokollet från höstens debatt som jag finner det så synnerligen märkligt och intressant, men naturligtvis också angenämt, att herr Aspling kommit på bättre tankar.

Herr Aspling försökte då utmåla varje utvidgning av fritidspraktikernas verksamhet som någonting mycket grundläggande asocialt. Han frågade mig: Anser herr Gahrton i själva principfrågan att det är rimligt och riktigt att en sjukhusläkare på sin mottagning på sjukhuset skall kunna hänvisa patienter till sin privatpraktik? Vidare undrade han om jag tyckte det var riktigt och rimligt att en läkare privat skall kunna ge remisser till sin egen klinik på sjukhuset. Herr Aspling försökte göra indignationsnummer av dessa detaljer. Men systemet är ju sådant, och när det nu kommer från läkarvårdsdelegationen i form av ett regeringsförslag

kan herr Aspling tolerera det. Men det som vi redan då sade att vi kan tolerera misstänkliggjorde herr Aspling i det läget, därför att han ville få det att framstå som om vi ville privatisera hela sjukvården. Nu har han fått svälja den beska karamellen, och jag hoppas herr Aspling får svälja många fler beska karameller, så att vi kan ägna sjukvårdsdebatterna åt de verkliga åsiktsskillnaderna och inte åt donquijotska kamper emot väderkvarnar som inte finns.

Herr andre vice talmannen anmälde att herr Aspling anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr NILSSON i Kristianstad (s):

Herr talman! I socialförsäkringsutskottets betänkande nr 28 behandlas även frågan om handikappade personers möjligheter att få tillgång till egen bil. Flera motioner har också i år väckts av olika partier, vilket visar hur angeläget det anses vara att svårt handikappade personer för sin förflyttning skall kunna förfoga över eget fordon.

I den socialdemokratiska partimotionen om åtgärder för handikappade slår man fast att bilen för den gravt rörelsehindrade är ett viktigt hjälpmedel. Bilen skapar ett oberoende och gör det möjligt för den handikappade att bl. a. delta i samhällets olika aktiviteter. Handikapprörelsen har också vid skilda tillfällen, senast i en skrivelse till arbetsmarknads- och socialdepartementen hösten 1976, hävdade att rätten till dessa förmåner inte endast bör knytas till de nuvarande bidragsvillkoren utan också utgå på grundval av medicinska indikationer. F. n. beviljas bilbidraget endast i samband med studier eller arbete, vilket inte är tillräckligt. Målet bör vara att bilen för den svårt rörelsehindrade skall betraktas som ett tekniskt hjälpmedel. Det innebär dels att själva beloppet måste höjas väsentligt, dels att man släpper kopplingen till studier eller arbete.

I fjol skrev socialförsäkringsutskottet mycket bestämt i bilfrågan. Man sade att statsmakterna "i samband med den omprövning som skulle ske under 1977 av såväl 1975 års överenskommelse mellan sjukvårdshuvudmännen och staten som statsbidraget till den kommunala färdtjänsten övervägde de handikappades möjligheter att få tillgång till egen bil". Vi finner att några sådana överväganden i samband med den nu aktuella överenskommelsen inte finns redovisade i propositionen 116. Detta är en stor besvikelse. Särskilt mot bakgrund av vissa uttalanden från borgerliga statsråd under valrörelsen hade vi förväntat att regeringen bättre skulle bevaka bilfrågan i samband med en ny överenskommelse om tekniska hjälpmedel.

Ett enigt utskott förutsätter nu att regeringen snarast prövar frågan, så att ett förslag kan föreläggas riksdagen. Riksdagens beslut i dag innebär att detta ges regeringen till känna. Vi förväntar oss alltså ett förslag i frågan helst under hösten 1977, dock senast i samband med budgetpropositionen i januari. Vi kommer nogsamt att bevaka frågan, så att

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen.
m. m.*

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

regeringen inte sviker ännu en gång.

Med det anförda vill jag yrka bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan under punkten 16.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Först vill jag framföra några allmänna principiella synpunkter. Tyvärr har många människor uppenbarligen en inneboende lust att misstänkliggöra och avsiktligt misstolka sina medmänniskors avsikter och uttalanden i olika sammanhang, och det gäller inte minst politiskt verksamma individer. Jag säger detta, herr talman, med anledning av innehållet i motionen 1976/77:1569, som är undertecknad av herr Aspling m. fl. socialdemokrater och som ligger till grund för minoritetens reservationer vid socialförsäkringsutskottets betänkande nr 28.

Låt oss till att börja med, herr Aspling – jag riktar mig till herr Aspling, även om han nu har lämnat kammaren – vara eniga om att ett samhälle kan byggas på många olika sätt och ändå vara ett bra samhälle för människorna som lever och bor där. Jag tror också att vi är överens, herr Aspling och jag, om att ett diktatorsystem, vare sig det är en kommunistisk eller en fascistisk diktatur, inte ger någon bra grund för att lösa samhällsfrågorna på. Ett politiskt system som förpassar sina kritiker till tvångsarbete eller landsförvisning är helt enkelt så ruttet och korrumperat att skräcken och inte förståndet får prägla handlingsmönstret i den politiska ledningen.

Jag är alltså övertygad om att vi är helt ense om att samhället skall byggas på demokratis och parlamentarismens grund. Och här finns alltså olika modeller att tillämpa. Somliga tror att man kommer längst med kollektiva lösningar medan andra tror att flera inslag av privata initiativ t. o. m. på sjukvårdens område skulle gagna helheten. Somliga tror också att en mera markerad styrning från politiska centralfigurer är bäst medan andra hävdar att ett accentuerande av enskilda människors inflytande är bättre.

Jag skulle vara mycket glad, herr talman, om vi alla som bekänner oss till demokratin och parlamentarismen också kunde avstå från att utpeka varandra som nattsvarta reaktionärer. Vi kan ha litet olika värderingar och göra litet olika prioriteringar, men våra ärliga ambitioner och vår uppriktiga strävan att på bästa sätt tjäna hela folket borde inte ifrågasättas.

Låt mig citera några rader ur herr Asplings m. fl. motion 1569, där det framhålls att socialdemokratin kräver "omedelbara åtgärder för en kraftig utbyggnad av långtidssjukvården och hemsjukvården under de närmaste åren och för en förbättring av personalsituationen, så att det skapas bättre arbetsförhållanden och goda förutsättningar för mänsklig gemenskap". Det heter vidare: "Den borgerliga regeringens och riksdagsmajoritetens bristande förmåga att medverka till en snabb lösning av dessa frågor ger ett beklagligt intryck av bristande socialt ansvar för de gamla i vårt samhälle."

I likhet med statsrådet Troedsson har jag känt mig utomordentligt upprörd över dessa rader. Vad skall man säga om dem? Man hoppas först på att pennan har sluntit i handen på skribenten, men det kan ju inte vara så, eftersom påståendet faktiskt upprepas i det särskilda yttrande som socialdemokraterna har fogat till utskottsbetänkandet. Men ni kan väl ändå inte mena vad ni säger här, herr Aspling? Om jag vore en mäktig rik man, så rik att jag kunde lägga 10 miljarder i handen på herr Aspling och ge er obegränsade fullmakter att snabbt – observera *snabbt!* – lösa långvårdens alla problem inkl. personalproblemen, skulle herr Aspling ändå inte mäktat med den uppgiften, det kan jag garantera. Enbart uppgiften att skaffa och utbilda personal är någonting som det helt enkelt inte går att utföra snabbt. Men ni begär att den här regeringen, som fått överta en kassakista som inte bara är tom, utan där det t. o. m. fattas 10 miljarder kronor, på några månader skulle kunna lösa de långvårdsproblem som herr Aspling inte mäktat lösa under sina ca 15 år som socialminister! Någon måtta får det väl ändå vara på kritiken mot regeringen.

I mitt läns landsting har socialdemokraterna haft stor majoritet i över 40 år, och har det fortfarande, men långtidsvårdens problem är även där ytterst svåra. Saknar herr Asplings partivänner i Örebro läns landsting socialt ansvar för de gamla och sjuka därför att de inte snabbt kan lösa problemen? Jag kräver ett svar.

På ett annat ställe i motionen 1569 står det: "I regeringens deklaration den 4 april 1977 talar man också under rubriken 'Neddragning av statliga utgifter' om att genomföra en allmän taxeöversyn i syfte att anpassa olika avgifter till de faktiska kostnaderna. Vi vill i detta sammanhang bestämt avvisa alla planer på sådana åtgärder som skulle försämra sjukförsäkringsförmånerna." – Så långt den socialdemokratiska motionen.

Såvitt jag kan finna är detta en medveten misstolkning av regeringens avsikter. Att anpassa olika avgifter till de faktiska kostnaderna avser självfallet inte patientavgifterna vid läkarbesök, sjukhusvistelse eller liknande. Hur kan någon sansad människa över huvud taget tro något sådant? Här avses helt naturligt mera affärsbetonade serviceavgifter, jämförbara med en kommuns avgifter för vatten och tomträtter m. m.

När man läser sådana här uttalanden undrar man faktiskt om oppositionen känner sig besviken över att regeringen inte är så asocial som oppositionen hoppas på utan att oppositionen måste söka efter argument med ljus och lykta.

Efter dessa på förekommen anledning gjorda principiella kommentarer övergår jag till att något beröra de reservationer som socialdemokraterna har fogat till utskottsbetänkandet och vill även säga några ord om det särskilda yttrande som jag och fru Hedvall har avgivit.

I likhet med herr Gahrton finner jag, herr Aspling, reservationerna 1 och 2 ganska onödiga. Jag undrar vad som egentligen ligger bakom dem. Här har alltså träffats en uppgörelse, som samtliga socialdemokrater i det här huset och i utskottet står bakom, och som också socialdemo-

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

kratiska politiker i Landstingsförbundet står bakom. Det är vidare en uppgörelse som herr Aspling och övriga reservanter säger är skäligen. I den ingår också patientavdraget. När man så läser längre ned är det plötsligt oroande. Vilketdera är det nu, herr Aspling – är det skäligen eller är det oroande? Det kan inte rimligen vara båda delarna.

Sedan uttalar herr Aspling en oro för höjda avgifter och tror sig i framtiden se ett mycket kraftigt avgiftsfinansierat sjukvårdssystem. Under herr Asplings tid som socialminister har patientavgifterna ökat från 7 till 15 kr., alltså med 8 kr. eller över 100 %, men då har det aldrig uttalats oro för stigande avgifter, såvitt jag vet. När den borgerliga regeringen, i samverkan med landstingspolitiker från alla partier, höjer med 5 kr., eller 33 %, uttalar socialdemokraterna plötsligt stor oro för stigande avgifter.

Jag vill också påpeka för herr Aspling att regeringen faktiskt bara ger landstingen en rätt att höja dessa avgifter. I Örebro län har vi socialdemokratisk majoritet i landstinget. Om de socialdemokratiska landstingspolitikerna skall följa herr Asplings intentioner och vara försiktiga med avgiftshöjning, bör de avstå från de här 5 kronorna; de har rätt att göra det. Jag skall med intresse se hur de kommer att handla. Om de inte avstår, utan höjer patientavgiften med den här 5-kronan och ökar också de andra avgifterna och avdragen, handlar de ju precis som vi andra från alla partier har varit överens om att man skall handla. Vad är herr Aspling då orolig för? Det är någonting som inte riktigt stämmer i de här reservationerna.

Till slut, herr talman, några ord om det särskilda yttrande som fru Hedvall och jag har avgivit i anslutning till det här betänkandet. Så länge som vi har väntetider på sex månader och upp till över ett år på flera kliniker inom den offentliga vårdsektorn – t. ex. ögon, ortoped, öron-näsa-hals – är det enligt min och fru Hedvalls åsikt helt enkelt dålig sjukvårdspolitik att inte utnyttja den offentliga vårdsektorns läkare på deras fritid i den utsträckning de själva vill. Detta gäller i synnerhet nu, när dessa läkare har reglerad arbetstid och huvudmännen av olika orsaker inte kan tillvarata denna lediga vårdkapacitet.

Här vill jag ställa en direkt fråga till herr Aspling: Om det skulle visa sig att tjänsteläkarna utan ringaste men för den offentliga sjukvården och med bara fördelar för patienterna skulle kunna överstiga de nuvarande 300 000 patientbesöken per år, kommer då socialdemokraterna enbart av dogmatiska skäl att kräva ett stopp för denna vård genom att vägra patienterna ersättning från sjukförsäkringen? Frågan är faktiskt angelägen.

I övrigt, herr talman, biträder jag självfallet utskottsskrivningen på alla punkter. Jag tolkar skrivningen på den här punkten så, att om de nya reglerna skulle få negativa konsekvenser för sjukvårdshuvudmännen, skall vi givetvis se över dem på nytt.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! I denna sena timme skall jag inte förlänga debatten, även om herr Ringaby vid upprepade tillfällen apostroferade mig. Jag vill emellertid göra en liten kommentar.

Jag skulle vilja rekommendera herr Ringaby att vara litet försiktig när han indignerad från talarstolen tar upp olika frågor som gäller sjukvård, taxor etc. Det finns utomordentligt intressanta dokument, som är mycket avslöjande. De visar vad moderaterna egentligen önskar. Jag hänvisar till er stora hälso- och sjukvårdsmotion, där verkligen privatiseringen tonade fram. Jag hänvisar till motionen om folktandvårdens överförande till den privata sidan – en direkt privatisering. Det här är aktioner som moderaterna bedrivit under flera år och som det naturligtvis finns anledning att observera. Moderaterna har ju i hög grad fått sina krav tillgodosedda i regeringsdeklarationen i oktober i fjol.

Herr talman! Jag ber herr Ringaby observera följande: Vi lägger fram den omfattande hälso- och sjukvårdsmotionen i januari med hänsyn till att vi måste satsa på och prioritera långtidssjukvården. Men vi gör det inte med några överbud och några lösa formuleringar. Vi gör det i form av konkreta förslag och vi anvisar finansieringsvägarna. Detta avvisas av den borgerliga riksdagsmajoriteten. Nog finns det anledning att då reagera. Nog finns det anledning att säga att solidariteten borde bjuda att vi här verkligen samlade oss till insatser.

Jag skall inte utveckla detta mera. I mina tidigare anföranden har jag redogjort för motionen och också för de motiv som föreligger beträffande det särskilda yttrandet.

När det gäller patientavgifterna har vi accepterat uppgörelsen. Men det hindrar inte att vi känner oro för en utveckling där patientavgifterna nu får den karaktären att de blir tyngande. Jag har pekat på några av de inslag som det finns alldeles särskild anledning att observera. Skulle utvecklingen bara drivas vidare – här litar jag sannerligen inte på moderaterna – mot en stark ökning av patientavgifterna, då är vi i fara och då kan den fria hälso- och sjukvården snabbt komma i ett nytt läge.

Därför har vi, herr talman, sagt att här måste vi verkligen stanna upp, här måste vi se framåt. Vi måste finna andra finansieringsvägar, och vi har anvisat dessa i reservationen.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Det var inte särskilt mycket nytt som herr Aspling kom med. Privatiseringsspöket försöker han nu konkretisera i folktandvårdsmotionen. Den motionen, herr Aspling, var en debattmotion. Den väckte också verkligen debatt i folktandvårdskretsar. Jag hade mycken glädje av den, eftersom den också skapade debatt och jag tror att den på sitt sätt var nyttig. Man skall dock i första hand se den som en debattmotion. Man kan ibland komma med litet djärva förslag, herr Aspling.

Vi har emellertid aldrig opponerat oss mot konkreta förslag från er sida, men när ni ger regeringen slag under bältet – jag vill påstå att

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

*Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen.
m. m.*

det är ett slag under bältet att hävda att regeringen har ett bristande socialt ansvar mot gamla – då reagerar vi, herr Aspling. Då har vi faktiskt rätt att reagera.

Patientavgifterna inger fortfarande oro för herr Aspling, och ändå följer mönstret här precis samma modell som alltid har följts. Det är en överenskommelse mellan parterna. Om det är något fel på de föreliggande avgifterna, kan alla partier betraktas som ansvariga. Men det är helt enkelt fråga om en anpassning av avgifterna till föreliggande inkomstnivå, till pensionshöjningar och till en stigande kostnadsnivå över huvud taget. Den anpassningen har man alltid gjort, även under herr Asplings tid. Jag förmodar att den kommer att fortsätta också i framtiden, och jag tycker därför inte att herr Aspling behöver känna någon oro på den här punkten.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är intressant att erfara att moderaternas motioner skall uppfattas som debattmotioner. De är tydligen inte avsedda för något annat än att väcka debatt. Men, herr Ringaby, det går inte till så i Sveriges riksdag. Väcker man motioner här i riksdagen så realbehandlas de. De yrkanden som framförs i motionerna ställs under debatt och votering. Nog måste ni mena allvar när ni går fram med omfattande motioner. Jag hänvisade inte bara till motionen om privatiseringen av folktandvården utan också till den stora hälso- och sjukvårdsmotionen. Läs den, herr Ringaby! Nog finns det anledning att känna oro, och det har jag deklarerat många gånger tidigare.

Jag skall inte upprepa mina synpunkter vad gäller uppgörelsen mellan regeringen och Landstingsförbundet – jag vill bara än en gång understryka att man snabbt kan komma till en nivå i fråga om patientavgifterna och sjukpenningavdraget som innebär att man riskerar mycket av den fria sjukvård vi har haft. Vi har accepterat uppgörelsen, herr Ringaby. Men vi har i hög grad funnit anledning att nu säga: I fortsättningen måste man överväga andra finansieringsvägar och inte bara helt enkelt slå in på en automatisk höjning av patientavgifterna. Vi har också anvisat vägarna: genom kollektiva insatser via sjukförsäkringen. Det är detta, herr talman, jag nu återigen vill upprepa.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Aspling ser spöken på ljusan dag, vänta då med oron och paniken tills dessa spöken träder fram i verkligheten!

Får jag bara sluta med att säga att jag personligen inte känner någon som helst oro över att herr Aspling känner oro.

Herr ROSQVIST (s):

Herr talman! Jag tar vid där den senaste debatten slutade, och jag gör det med anledning av motionen 1591, som jag tillsammans med Olle Östrand har väckt med anledning av regeringsförslaget om ändrade

ersättningsregler inom sjukvården.

I propositionen föreslås att sjukvårdsersättningen, dvs. den avgift som den sjuke får erlägga för vård på allmän sjukvårdsinrättning, skall ändras. Det blir enligt regeringsförslaget 10 kr. dyrare per dag att få vara på ett sjukhus. Det behövs ingen kunskap i högre matematik för att slå fast att detta betyder 300 kr. mer i månaden för den som är långtidssjuk.

Den som har drabbats av ett olycksfall eller av andra skäl inte har hälsan får sjukpenning från allmänna försäkringen eller yrkesskadeförsäkringen. Sjukpenningens storlek beror på inkomstens storlek när sjukdomstillståndet inträffade, och sjukpenningen beskattas i vanlig ordning. Höjning av sjukpenningen under sjukdomsperioden görs inte annat än möjligen i enstaka undantagsfall. Socialministern föreslår alltså att den avgift som den sjuke har att betala skall höjas. Något förslag som skulle kunna innebära en höjning av sjukpenningen finns inte. Men, poängteras det i propositionen, till grund för höjningen ligger en överenskommelse mellan två parter: å ena sidan försäkringskassan och å andra sidan sjukvårdshuvudmännen, dvs. landstingen. Dessa parter har kommit överens om hur mycket den tredje parten, dvs. den sjuka eller olycksdrabbade människan, skall erlägga eller, om man så vill, hur mycket människan i fråga skall få kvar när avgift och skatt har fått sitt.

Med mycket snävt undantag höjs avgiften från 20 till 30 kr. per dag. Vad den tian mer per dag kan betyda för en långtidssjuk låginkomsttagare har Olle Östrand och jag påtalat i vår motion. Låt mig exemplifiera.

Den som har tjänat 3 000 kr. i månaden, dvs. 36 000 kr. om året, råkar enligt det förslag som socialministern signerat ut för följande: Sjukpenningen är 90 kr. om dagen. Skatten på det är ca 30 kr. och ersättningen för sjukvård blir ytterligare 30 kr. Nu återstår 30 kr. per dag eller 900 kr. i månaden att leva av. Det är vad den som kanske är sjuk under en längre tid, under år, skall klara alla ordinarie utgifter med så när som på maten. Han kan ha familj eller försörjningsplikt på annat sätt. I varje fall har han väl en bostad, som det skall betalas hyra för. Han har fasta utgifter i övrigt – försäkringar, telefon, TV-licens, elräkning osv. – som skall betalas. Han kanske – av rehabiliteringsskäl – vill och bör vistas med eller utan hjälp av anhörig i sin bostad över veckoslut eller helger. Då skall han stå för maten själv. De 30 kronorna per dag tar sjukhuset ut antingen patienten är på sjukhuset eller inte över helger och veckoslut.

Vad tror den för regeringsförslaget ansvarige att den långtidssjuka människa som jag exemplifierat med skall leva av? Förslaget tar ifrån den sjuke 300 kr. mer i månaden än tidigare – och detta i en tid när ni vill höja momsen och priserna rusar uppåt snabbare än någonsin. I propositionen står det att höjningen av avgiften beror på "den allmänna prisutvecklingen". Därför skall alltså sjukvårdshuvudmännen få mer. Det kan väl vara rätt. Men den långtidssjuka då? Vad är hans kompensation för prisutvecklingen? Var finns den? Den finns inte! Han får i stället 300 kr. per månad mindre.

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen. m. m.

Detta är ett belysande beklagligt exempel på vad ökade egenavgifter får för konsekvenser för olyckligt drabbade och ekonomiskt dåligt ställda människor och vad dessa råkar ut för när förhandlingar förs och beslut fattas över deras huvuden av människor som inte kan sätta sig in i en situation som tyvärr inte är så ovanlig.

Herr talman! Vi anser att långtidssjuka låginkomsttagare inte skall vara med och betala de olika åtstramningspaket som numera presenteras. Vi har yrkat avslag på regeringens proposition i detta avsnitt. Det strider mot principen om utjämning och rättvisa, och det måste utarbetas förslag om annan fördelning av kostnaden för sjukvården. Därför, herr talman, yrkar jag bifall till motionen 1591.

I detta anförande instämde herr Östrand (s).

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag vill instämma i vad som här har sagts beträffande nödvändigheten av att bygga ut långvården och äldrevården. Det är ett rättvisekrav att vi försöker åstadkomma en ökad satsning på och prioritering av dessa vårdformer – en rättvisa mot de människor som varit med om att skapa det välfärdssamhälle som vi alla har anledning att vara tacksamma för. Med andra ord: Vi måste vara beredda på att göra avkall, kanske på en resa till Mallorca, inför detta faktum att vi kan hjälpa de människor som har hamnat på våra långvårdsavdelningar.

Jag har ofta i denna talarstol tagit upp de här frågorna om en ökad satsning på långvården, och jag har inte för avsikt att närmare beröra dem nu, men när jag lyssnade på debatten tyckte jag att det fanns anledning för mig att kraftigt understryka vad som här tidigare sagts beträffande nödvändigheten av en ökad satsning på och prioritering av dessa vårdformer.

I socialförsäkringsutskottets betänkande nr 28 behandlas bl. a. motionerna 1075 och 1588. Båda dessa motioner har välvilligt behandlats av utskottet, varför jag, herr talman, inte har för avsikt att yrka bifall till dessa. Jag begärde ordet närmast för att rent allmänt göra några reflektioner i anslutning till dessa motioner.

Jag skall börja med motion nr 1075. Den behandlar frågan om handikappades möjligheter att erhålla bidrag för anskaffande av personbil eller motordriven invalidvagn och därmed också befrielse från erläggandet av bilskatt. I motionen har begärts en utredning om att samma bestämmelser skall omfatta alla gravt rörelsehindrade och inte vara begränsade till dem som förvärvsarbetar eller studerar.

Enligt nuvarande bestämmelse skall bidrag och bilskattebefrielse gälla endast handikappade som för sin förvärvsverksamhet är beroende av bil eller för sin yrkesinriktade utbildning är i behov av bil. Vidare gäller att bidrag kan utgå för sådan ändring av eller anordning på fordonet som behövs för att det skall kunna brukas.

Som framhålles i motionen bör handikappet som sådant utgöra kriteriet

för om bidrag skall utgå eller ej.

Det är tacknämligt att den som förvärvsarbetar eller genomgår utbildning erhåller bidrag och bilskattebefrielse, men även andra gravt handikappade personer kan vara i mycket stort behov av motordrivna invalidfordon. Exempelvis en gravt handikappad husmor kan ha lika stort behov av motorfordon men faller helt utanför ramen för bidragsbestämmelserna. För en handikappad som tidigare haft bidrag och bilskattebefrielse är det av stor betydelse att dessa förmåner ej dras in när vederbörande uppnår pensionsåldern. Behovet kan vara lika stort efter som före pensioneringen.

Dessa restriktiva bestämmelser är helt oacceptabla. Det finns många svårt invaliderade människor, som av olika anledningar inte har förvärvsarbete eller studerar men som är i stort behov av bil eller annat fordon för att inte bli helt isolerade på grund av sitt handikapp. Ofta gäller det människor med mycket låg inkomst, i sämsta fall endast en liten pension. Bilskatten blir då synnerligen betungande och gör det kanske omöjligt för dem att hålla sig med bil. Jag anser det därför vara ett jämlikhetskrav att alla gravt handikappade får rätt till skattebefrielse för invalidfordon, innefattande också rätt till bidrag för fordonets anskaffande.

I många andra och mer kostnadskrävande sammanhang har det glädjande nog rått enighet om att försöka erbjuda handikappade sådan service, ett sådant kulturutbud m. m. som normalt finns att tillgå. Ofta utgör emellertid en bil en förutsättning för att de skall kunna utnyttja sådan service. Därför är en så restriktiv ordning som nu gäller för anskaffande av fordon orimlig. En generös inställning när det gäller bilansskaffning torde i stället vara ett av de bästa sätten för samhället att bidra till att bryta den isolering som alltid hotar en handikappad, i synnerhet en rörelsehindrad.

Utskottet har välvilligt behandlat motionsyrkandet, och som motionär har jag anledning att uttala en förhoppning om att regeringen snarast prövar frågan. Utskottets klara skrivning, nämligen att utskottet förutsätter att regeringen snarast prövar frågan så att ett förslag kan föreläggas riksdagen, betraktar jag som en beställning till regeringen, och därmed är jag nöjd med behandlingen av motionen 1075. Dock kan jag inte underlåta att uttala en förhoppning att regeringen snarast måtte förelägga riksdagen förslag om ändrade regler för bidrag till gravt handikappad för förvärv av bil samt därmed också befrielse för de rörelsehindrade från att erlägga fordonsskatt.

Och så några ord, herr talman, om motionen 1588, där jag hemställt om att riksdagen i samband med behandlingen av propositionen 1976/77:116 uttalar att man förutsätter att sjukvårdshuvudmännen vid sin bedömning av huruvida nedsättning i eller befrielse från sjukvårdsavgift för utförsäkrade patienter skall ske söker tillämpa generösa och från humanitära och sociala synpunkter rimliga regler.

För en utförsäkrad patient kan en sjukvårdsavgift på 30 kr. om dagen

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

innebära en mycket dryg och betungande kostnad. Jag tänker på förtidspensionärerna som har försörjningsplikt mot sina anhöriga. Visserligen utgår bidrag exempelvis till minderåriga barn, men faktum kvarstår att avgiften för sjukhusvården kan bli ganska kännbar. Vårdavgiften kan vålla problem även för många ensamstående. Särskilt gäller detta personer som vid flera tillfällen för kortare perioder behöver behandlas inom den slutna sjukvården och då inte klarar de fasta kostnaderna för bostad, telefon, tidningsprenumeration, eventuell bil osv. Det kan inte vara rimligt att någon skall behöva byta bostad eller eljest drastiskt nedbringa sina fasta kostnader enbart på den grunden att man då och då behöver läggas in för sjukhusvård.

I propositionen 1976/77:116 sägs att överenskommelsen mellan staten och Landstingsförbundet förutsätter att sjukvårdshuvudmännen vid behov medger avgiftsnedsättning eller avgiftsbefrielse så att patienten tillförsäkras visst utrymme för bostads- och andra levnadskostnader, bl. a. vid kortare sjukhusvistelse.

Med min motion 1588 och detta mitt anförande vill jag ytterligare markera angelägenheten av att sjukvårdshuvudmännen visar generositet genom att exempelvis medge befrielse från sjukvårdsavgiftens erläggande i de fall då sociala och humanitära skäl talar för detta. Jag finner inte att utskottet i sin skrivning har någon avvikande mening beträffande verkningarna för de utförsäkrade av att erlagga sjukvårdsavgift, speciellt när det nu är fråga om en höjning av avgiften. Då jag förutsätter att sjukvårdshuvudmännen tar del av vad utskottet anfört har jag inget annat yrkande än bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 i dess helhet.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Efter anförandet av herr Börjesson i Falköping hoppas jag att han tar konsekvenserna av vad han sade och röstar med den socialdemokratiska motionen. Det måste vara det enda riktiga med anledning av den föreläsning herr Börjesson höll.

Till socialförsäkringsutskottets betänkande i denna fråga har också socialutskottet ett yttrande, som jag vill kommentera något. Det rör sig om beskedet från regeringen att den ämnar avsätta 700 000 kr. till SBL, statens bakteriologiska laboratorium, för insatser mot sjukhussjukan.

För några veckor sedan avslog riksdagen en socialdemokratisk motion i denna fråga. Nu återkommer den i form av en regeringsproposition, som bara ger riksdagen till känna att regeringen avser att starta en enhet vid SBL för detta ändamål. Det vare mig fjärran att ta upp en diskussion i ämnet sjukhusinfektioner. De är utan tvivel en svår belastning för den svenska sjukvården. De kostar mycket pengar och mycket mänskligt lidande för dem som drabbas av dem. Jag invänder alltså inte emot att regeringen till hälften nu i efterhand godtar den socialdemokratiska motionen. Det borde utskottet och riksdagsmajoriteten ha gjort när vi behandlade budgetpropositionen som berörde detta område.

Men då var det inte möjligt. Då sade man nej. Först när regeringen kom med ett förslag som skulle träda i kraft ett halvår senare än vårt är man beredd att säga ja.

Nog är det en märklig ordning vi numera har i den svenska riksdagen. Och detta är inte något unikt för det område som socialutskottet behandlar, utan det drabbar även andra utskott. Man är tydligen så mån om att vidmakthålla skenet av att vi har en handlingskraftig regering att man rent av blir något löjlig i sitt uppträdande. Socialdemokratiska initiativ skall avslås, är tydligen order från regeringshåll. Sedan skall förslagen, oftast försämrade, presenteras som den borgerliga regeringens egna. På så sätt skall människorna inbillas att vi har en regering som tänker på allt och ordnar allt till det bästa.

Men borgerligheten kommer inte undan så lätt. Numera har det svenska folket fått känna på vad en borgerlig regering innebär, och då tror jag med förlov sagt att det är lönlöst att försöka uppehålla skenet av en handlingskraftig regering som har omtanke om de svaga människorna i vårt samhälle. Det har inte den borgerliga regeringen.

Vi har reagerat mot regeringens sätt att presentera förslaget om att anvisa 700 000 kr. till SBL. När det gäller inrättande av en ny enhet inom SBL borde regeringen ha gått den vanliga vägen och begärt anslag av riksdagen, inte bara tillkännagivit det här för riksdagens vätskap. I vanliga fall är det riksdagen som kan ge regeringen till känna någonting som den vill ha utfört. Men den borgerliga regeringen har ändrat på maneren, och därför ger man till känna för riksdagen vad man avser. Vi håller på att få ett ministerstyre i vårt land – det kan vara skäl att uppmärksamma det.

Vi är emellertid beredda att för sakens skull – kampen mot sjukhusinfektionerna – godta regeringens förslag även om det är ett halvår försenat och därför sämre än den socialdemokratiska motionens förslag.

Herr talman! Jag kan väl disponera några minuter ytterligare. I så fall skulle jag vilja göra en kommentar till det resonemang som fru Troedsson förde med herr Aspling om långtidsvården. Jag understryker vad herr Aspling sade om nödvändigheten av att långtidsvården byggs ut. Det är vår mest angelägna uppgift i det svenska samhället f. n.

Men det intressanta är fru Troedssons nästan maniska sätt att söka komma bort från verkligheten. Hennes sifferexercis – ordet äf herr Asplings – är verkligen fantastisk. Hon försöker som ett slags Truxa att trolla sig bort från bekymren och talar hela tiden om de negativa verkningar den höjning av arbetsgivaravgiften som socialdemokraterna föreslagit skulle få för landstingen och kommunerna. Det är klart att arbetsgivaravgiften drabbar landstingen och kommunerna, den är konstruerad så, men man kan aldrig se detta bara i ett halvårs perspektiv, som fru Troedsson gör. Under en flerårsperiod blir det omedelbart andra verkningar än de fru Troedsson talar sig varm för. Om man ser till hela systemet med arbetsgivaravgiften så har det gett miljarder och åter miljarder till det svenska samhället för en expansiv politik. Sedan är det

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

självklart att om det socialdemokratiska förslaget bifallits hade vi sluppit den momshöjning som drabbar också landsting och kommuner, hade vi sluppit devalveringen som också drabbar landsting och kommuner, hade vi fått en lugnare arbetsmarknad än vi har i dag, vilket också hade varit till fördel för landstingen.

Hur fru Troedsson än vrider och vänder på saken gör hon det bara värre för sig. Det vore renhårigare att erkänna att regeringens politik medför att vi i dag inte har pengar till en nödvändig utbyggnad av långvården. Det, fru Troedsson, är det avgörande i detta sammanhang.

Herr BÖRJESSON i Falköping (c):

Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag förlänger debatten, men jag skall bara klart deklarera att jag kommer att stödja utskottets hemställan i dess helhet. Det framhöll jag i mitt anförande och jag gör det med förtröstan om att detta skall leda till en förbättrad sjukvård, inte minst på långvårds- och äldreomsorgsområdet.

Herr KARLSSON i Huskvarna (s):

Herr talman! Jag vill bara säga till herr Börjesson att om han är angelägen om att bygga ut långtidsvården – och det förstår jag att han är – måste det enda raka vara att han stöder socialdemokratins politik i detta avseende.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen nr 1 av herr Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Aspling begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 1 av herr Aspling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Aspling begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 156

Nej – 129

Avstår – 11

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 959 av herr Werner m. fl. och motionen nr 1593 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkamraren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammarkamraren bifallit motionen nr 959 och motionen 1593 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkamraren ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 284
Nej - 12

Mom. 3

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 4

Propositioner gavs på dels bifall till, dels avslag på utskottets hemställan, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarkamraren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.
Vinner nej har kammarkamraren avslagit utskottets hemställan.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarkamraren ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 283
Nej - 14

Mom. 5-10

Kammarkamraren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 11

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels re-

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

reservationen nr 2 av herr Aspling m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Aspling begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 11 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen nr 2 av herr Aspling m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Aspling begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 154

Nej – 142

Mom. 12

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 13

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 1593 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 13 röstar ja, den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motionen nr 1593 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 286

Nej – 11

Mom. 14

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels det av herr Franzén under överläggningen framställda yrkandet, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 14 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammarén bifallit det av herr Franzén under överläggningen framställda yrkandet.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 12

Mom. 15 och 16

Kammarén biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

Mom. 17

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1593 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Franzén begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammarén bifaller socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 28 mom. 17 röstar ja, den det ej vill röstar nej. Vinner nej har kammarén bifallit motionen nr 1593 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammaréns ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Franzén begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 285
Nej - 12

Mom. 18-24

Kammarén biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 2 Föredrogs

Socialförsäkringsutskottets betänkande

1976/77:29 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1977/78

Utskottets hemställan bifölles.

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

Ändrade ersättningsregler inom sjukförsäkringen, m. m.

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Föredrogs näringsutskottets betänkande 1976/77:38 med anledning av propositionerna 1976/77:95 och 1976/77:100 i vad avser energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. jämte motioner.

I propositionen 1976/77:100 bilaga 17 (industridepartementet) hade föreslagits under punkten E 5 (s. 173–204) att riksdagen skulle

1. godkänna av föredragande statsrådet förordade ändringar av grunderna för bidrag till energibesparande åtgärder i näringslivet,
2. bemyndiga regeringen att under budgetåret 1977/78 i enlighet med vad föredragande statsrådet hade anfört ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet samt till prototyper och demonstrationsanläggningar, vilken inberäknat löpande beslut innebar åtaganden om högst 25 000 000 kr. under budgetåret 1978/79 och högst 15 000 000 kr. under budgetåret 1979/80,
3. till Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 170 000 000 kr.

I propositionen 1976/77:95 bilaga 3 hade föreslagits under punkten 2 (s. 24–26) att riksdagen skulle

1. godkänna var föredragande statsrådet hade förordat rörande särskilt tillägg till statsbidrag till vissa energibesparande åtgärder inom näringslivet,
2. till Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.

I detta sammanhang hade behandlats

dels de med anledning av propositionen 1976/77:95 väckta motionerna 1976/77:1524 av herr Palme m. fl. (s), vari såvitt här var i fråga (yrkandet 2) hemställts att riksdagen som sin mening gav regeringen till känna vad i motionen anförts om utvärdering av statens insatser för energibesparande åtgärder inom näringslivet,

1976/77:1526 av herr Werner m. fl. (vpk), vari såvitt här var i fråga hemställts att riksdagen skulle dels avslå propositionen 1976/77:95 i ifrågavarande del, dels (yrkandet 2) hos regeringen anhålla om att förslag till lag om obligatorisk samplanering av energiförsörjningen mellan alla från energisynpunkt betydelsefulla företag och berörda kommuner snarast förelades riksdagen,

dels de under allmänna motionstiden vid 1976/77 års riksmöte väckta motionerna

- 1976/77:217 av herr Svanström (c),
1976/77:393 av herr Adamsson m. fl. (s),

1976/77:865 av herr Granstedt m. fl. (c) och
1976/77:881 av herr Werner m. fl. (vpk), såvitt avsåg hemställan att riksdagen skulle

4. hos regeringen begära förslag till lag om att processindustrier obligatoriskt skulle tillvarata mottryckskraft,

5. hos regeringen begära förslag till lag om att den industriella värmeproduktionen obligatoriskt skulle inordnas i den kommunala värmeplaneringen.

Utskottet hemställde

1. beträffande statsbidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77:100 bilaga 17 punkten E 5 skulle

a) godkänna de av föredragande statsrådet förordade ändringarna av grunderna för bidrag till energibesparande åtgärder i näringslivet,

b) bemyndiga regeringen att under budgetåret 1977/78 i enlighet med vad föredragande statsrådet hade anfört ikläda staten ekonomisk förpliktelse i samband med bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet samt till prototyper och demonstrationsanläggningar, vilken inberäknat löpande beslut innebar åtaganden om högst 25 000 000 kr. under budgetåret 1978/79 och högst 15 000 000 kr. under budgetåret 1979/80,

c) till Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. för budgetåret 1977/78 anvisa ett reservationsanslag av 170 000 000 kr.,

2. beträffande särskilt tillägg till statsbidrag att riksdagen med bifall till propositionen 1976/77:95 bilaga 3 punkten 2 och med avslag på motionen 1976/77:1526 i ifrågavarande del skulle

a) godkänna vad föredragande statsrådet hade förordat rörande särskilt tillägg till statsbidrag till vissa energibesparande åtgärder inom näringslivet,

b) till Energibesparande åtgärder inom näringslivet m. m. på tilläggsbudget III till statsbudgeten för budgetåret 1976/77 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kr.,

3. beträffande lagstiftning om obligatorisk samplanering av energiförsörjning att riksdagen skulle avslå

a) motionen 1976/77:881 yrkandena 4 och 5,

b) motionen 1976/77:1526 yrkandet 2,

4. beträffande utvärdering av statens insatser för energibesparande åtgärder inom näringslivet att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:1524 yrkandet 2,

5. beträffande utnyttjande av mindre vattendrag för elkraftproduktion att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:217,

6. beträffande stöd till gasverk att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:393,

7. beträffande begränsning av belysning i skyltfönster m. m. att riksdagen skulle avslå motionen 1976/77:865.

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Reservation hade avgivits beträffande utvärdering av statens insatser för energibesparande åtgärder inom näringslivet av herrar Svanberg och Bengtsson i Landskrona, fru Hansson, herr Häll, fru Radesjö samt herrar Sivert Andersson i Stockholm och Johansson i Ljungby (samtliga s) som ansett att utskottet under 4 bort hemställa

att riksdagen med bifall till motionen 1976/77:1524 yrkandet 2 som sin mening gav regeringen till känna vad reservanterna anfört.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Företagardebatten har avstannat. Ingen här i kammaren har under det senaste halvåret gått upp och talat sig andtruten om de mindre och medelstora företagen. Samma tystnad intar också vissa företagareorganisationer som åtminstone till namnet står utanför politiken. Tidningen Företagaren framstår inte längre som en mörkblå samhällskritiker utan ger nu intryck av en håglös bifallsnickare. Sveriges hantverks- och industriorganisation gav den nya regeringen hundra dagar men ingenting hände.

Om man frågar någon av de här företagarnas företrädare om tystnaden beror på att alla – eller måhända något – av alla kraven från valmötorna i höstas har tillgodosetts blir svaret: Nej, men vi har fått ett näringsvänligare klimat. Som begrepp är klimatet tillräckligt dimmigt för att man skall kunna påstå nästan vad som helst om det. Men sanningen är att det näringspolitiska klimatet avsevärt försämrats på grund av oviss-
het om energin under det senaste halvåret.

Till lågkonjunkturrens hårda tryck utifrån kommer att företagen inte vågar investera, eftersom man inte vet om och framför allt till vilket pris man kommer att ha energi i framtiden. För att kunna konkurrera måste svensk industri rationalisera, och varje rationalisering kräver energi. Som exempel vill jag nämna ett modernt malmbaserat stålverk där energikostnaderna nu är lika höga som arbetslönerna. Det har inför näringsutskottet omvittnats att svenskt järn inte ens på hemmamarknaden är konkurrenskraftigt därför att vårt kostnadsläge är för högt. Det är för vår framtid som industriland avgörande att vi även framgent har en pålitlig tillgång till billig energi. Energin skulle i framtiden kunna bli vårt enda verk samma konkurrensmedel. Det är naturligt om svenska företagare skulle tvingas till en hopplös förtvivlan över hur energifrågan hanteras utan förnuft. Inför en omätbart låg risk har vi blivit besiningslösa. Om risken med biltrafiken sätts till 100 är risken med kärnkraften – enligt en amerikansk utredning – 0,00006. Ändå faller det ingen politiker med världssamvete – äkta eller låtsat – in att sätta i fråga motortrafiken, inte ens den okynnesmässiga, fastän mycken energi och många liv skulle stå att vinna genom ett förbud mot annat än nyttotrafik efter förslagsvis kl. 19. Vad skall en rationell företagare tro om politikerna och om klimatet?

I ett avseende var villkorspropositionen bra. Med denna slogs fast att det enbart är avfallshanteringen som man numera fäster vikt vid när

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

det gäller invändningarna mot kärnkraften. Den är en teknisk fråga, vars lösning har betryggande redovisats på ritbordet. Att sätta så liten tilltro till skickliga tekniker som man gör kan verkligen inte av en rationell företagare uppfattas som ett inslag i ett näringsvänligt nytt klimat.

I kärnkraftsdebatten har – förvirrande nog – antalet aggregat tillmätts en helt avgörande betydelse, oberoende av om aggregaten är små på t. ex. 700 MW eller stora på 1100 MW. Naturligtvis är aggregatets storlek avgörande för bl. a. hur mycket avfall som uppkommer. Att tala om tio, elva eller tolv reaktorer är nonsens, om man inte samtidigt nämner effekten. Vad skall en rationell företagare tro om politiker i allmänhet och om energidebatten i synnerhet?

Alla tänkbara alternativ till kärnkraften blir dyrare, utom en utbyggnad av de återstående stora älvarna. För att mottryckskraft i full skala, vindkraft, naturgas – särskilt då den flytande – solenergi, fjärrvärme och helt utnyttjande av spillvärme skall förränta sina investeringar måste energin bli avsevärt dyrare, minst dubbelt så dyr. Då har jag inte ens nämnt små vattenfall, torv eller energiskogar. Men hur skall det gå med svensk järnhantering eller med industrin i övrigt, om energin blir så mycket dyrare? Det är inte att undra på att industrins folk känner olust över klimatet. Det går inte heller – annat än tillfälligt – att genom subventioner åstadkomma att ett energislag får ett godtagbart pris. På något sätt måste också i en eller annan form statliga subventioner bli lönsamma till slut. Annars har ju företag och enskilda pressats på en skatt utan mening.

Näringsutskottets betänkande nr 38 innebär en våldsam miljonrullning, för vilken lönsamheten verkligen är tveksam. Inte mindre än 310 milj. kr. skall ösas ut på energibesparande åtgärder inom näringslivet. Eftersom de inte redan vidtagits av företagen kan man utgå ifrån att åtgärderna inte nu är lönsamma. Vi socialdemokrater i näringsutskottet känner en allmän olust och har reserverat oss på en punkt. Om denna i det närmaste en tredjedels miljard inte skall bli bara en metod att köpa ett näringsvänligare klimat bör man vara mycket noga med hur pengarna används. Anvisningar härom har givits i vår partimotion 1524. I reservationen menar vi att en utvärdering av redan utförda program i fortsättningen bör vara vägledande för att felinvesteringar skall undvikas. Med anledning av industriverkets undersökningar bör det, anser vi, noga övervägas om inte de statliga subventionerna gör bäst nytta om de fördelas på största möjliga antal företag och projekt. Detta är en decentralistisk tanke, som jag tycker borde tilltala utskottets företrädare fru Hambræus och hennes partivänner.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Under detta anförande övertog herr tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Herr SVENSSON i Malmö (vpk):

Herr talman! Den framtida energipolitikens möjligheter och villkor avgörs av tre större faktorer. Den första är möjligheten att inom en 10–15-årsperiod nyttiggöra ännu inte ianspråktaga energikällor.

Den andra faktorn är en stegvis förändring av ekonomins sammanställning, en modernisering som ökar inslaget av högt förädlade varor och tjänster med litet energiinslag och som minskar de energitunga varorna och den rovdraftsbetonade teknik som de ofta är förknippade med.

Den tredje faktorn är besparing genom tillvaratagande av energi som eljest återgår direkt till den biologiska omgivningen. Det är denna tredje faktor som i detta ärende står till diskussion. Därför tycker jag att det är en smula irrelevant när herr Wååg ägnar sig åt en allmän kärnkraftsdiskussion.

Dessa tre faktorer tillsammans avgör huruvida kärnkraften behöver byggas ut eller ej. Och den tredje faktorn, besparingarna, kan alltså ses som en nödvändig byggsten för dem som nu vill ha ett kärnkraftsfritt system.

Mot denna bakgrund hade man väntat sig att partierna i näringsutskottet skulle ha uppfattat det starkt politiskt kontroversiella i denna besparingsfråga, eftersom den i mycket hög grad hänger samman med huruvida vi vill ha ett kärnkraftssystem eller ett kärnkraftsfritt system. Och vi vet ju att programmatiskt råder det avgörande motsättningar mellan de två stora politiska partierna på den punkten. Men så är det för ingen del – och det är det som är så förvånande. I energifrågan har centerpartister och socialdemokrater tidigare slagits så att hårtottarna rykt. Ingvar Carlsson stod i söndags och hävdade att centerns energibalans inte går ihop. Men i dag är centerpartister och socialdemokrater rörande eniga i utskottet. Socialdemokraterna tycker bara att subventionerna kunde ha gått till litet fler företag och har reserverat sig just i fråga om denna speciella detalj.

Det enda parti som här har en annan och genomarbetad grundsyn är vänsterpartiet kommunisterna. I våra motioner har vi några konkreta förslag. De stora energikrävande processindustrierna måste, enligt vår mening, lagstiftningsvägen tvingas att ta till vara nu bortslösad energi, och detta måste ske i obligatorisk samplanering med kommunerna. En sådan obligatorisk samplanering är en självklarhet i varje sund energihushållning. Den är nödvändig också tekniskt, om inte olika företag och kommuner skall agera förbi varandra eller bygga upp separata system. Slutligen är den nödvändig för att framtvinga själva besparingarna, för annars kommer de, enligt vår åsikt, att till stor del utebli.

Nu inträder det märkliga. Utskottet avvisar tanken på en sådan obligatorisk samplanering. Det säger mer eller mindre rent ut att energibesparingar i industrin är industrins ensak. Vidare säger utskottet att det inte vill tillstyrka så långtgående statliga styrningsåtgärder som vpk föreslår. Dessa uttalanden har både centern och socialdemokraterna skrivit under. Rörande enighet, ingen opposition.

Vi menar att både centern och socialdemokraterna har en helt ohållbar ståndpunkt i det här fallet, en ståndpunkt som egentligen helt strider mot deras egna politiska synsätt. Jag skall litet grand gå in på den saken.

Låt mig först syssla med centern. Centern gick ut och krävde stopp för marschen in i kärnkraftssamhället. Vänsterpartiet kommunisterna krävde också, låt vara på delvis andra grunder, ett stopp för marschen in i kärnkraftssamhället. Men vpk har helt klart för sig att detta bara kan uppnås under mycket bestämda förutsättningar. Man måste planmässigt förskjuta ekonomin steg för steg bort från rovdriften på skog och malm till höga grader av förädling. Man måste också planmässigt och med obligatoriska åtgärder nedbringa spill och minska bristerna när det gäller sammanhangen i den tekniska utbyggnaden på energisidan. Centern däremot utfärdar sina löften utan att vilja gå med på några planmässiga åtgärder. Centerpartisterna tror att man kan överlåta åt näringslivet att bestämma självt om det vill spara energi eller inte. De tror uppenbarligen också på att processindustrins rovdrift är någonting som bara skall släppas fram. Det förvånar i och för sig inte med tanke på hur många centerpampar som är intressenter just i den delen av ekonomin. Allt detta gör ju att centern minskar sin egen trovärdighet än mer. Därmed spelar centern i verkligheten kärnkraftens anhängare och intressenter direkt i händerna.

Så kommer vi till socialdemokraterna. Deras ställningstagande är på sätt och vis ännu mer ologiskt och oförklarligt, och det har förvånat oss. Socialdemokraterna anklagar ibland regeringen, i regel med skäl också, för att den företräder en låt-gå-politik, att den lämnar fältet åt kapitalägarna även i de fall där stat och kommun borde ha haft ett övergripande inflytande. Men nu stöder alltså socialdemokraterna regeringens förslag att man med subventioners hjälp skall låta företagen frivilligt vidta de åtgärder som de finner för gott. Man avvisar kommunisternas förslag att samordna genom en obligatorisk planering i samhällelig regi. Vi frågar oss varför socialdemokraterna går den privata storindustrin till handa på detta sätt. Det är ju till direkt förfång för energisparandet. Hellre kapitalets frihet än ett effektivt energisparande – det tycks på något sätt vara centerns och socialdemokraternas gemensamma linje i denna fråga. Jag vill ställa frågan: Menar verkligen socialdemokraterna djupare sett att energisparandet på detta sätt skall lämnas åt företagens godtycke? Menar socialdemokraterna att energislukarna i stål- och skogsindustrin genom sina direktörer själva skall få bestämma om de vill spara eller inte, om de vill sälja kraft till kommunerna eller inte, om de vill medverka till gemensamma energisystem sinsemellan eller med kommunerna eller om de vill avstå från det? I så fall är det ett häpnadsväckande vaktslående om kapitalägarnas frihet att förfoga över energireserverna på detta område.

För två dagar sedan stod Ingvar Carlsson och angrep centern för att ha misslyckats i fråga om energibesparing, och detta väl inte utan skäl. Men i dag, två dagar senare, är alltså socialdemokraterna beredda att

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

hand i hand med centern godkänna ett, som vi menar, fullständigt ineffektivt sparsystem, där initiativet helt lämnas åt privatkapitalet. Det är ju nämligen inte särskilt realistiskt att tro, att de mest energikrävande branscherna skall vara intresserade av omfattande investeringar i nya energisystem. Som bekant är dessa branscher på nedgång och investeringsviljan är där allmänt sett låg.

Vpk har en klar mening i denna besparingsfråga. En effektiv energibesparing inom industrin kräver lagstiftning i en eller annan form. Den kräver samhällelig ledning i planeringen på den sektorn. Den kräver att teknik och systembyggande styrs av de politiskt ansvariga, inte av privatföretagens ledningar. Den kräver att man obligatoriskt samplanerar mellan kommuner och företag. Annars flyter det hela ut i sanden.

Vi tycker att det är oansvarigt att förleda människor till tron, att effektiva energibesparingar kan nås med en kapitalets låt-gå-politik, som i det här fallet nödtorftigt har guldkantats med subventioner åt dem som redan är förmögna.

Med dessa synpunkter, herr talman, yrkar jag bifall till vpk-motionerna 1526 och 881 i här tillämpliga delar.

Fru HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Ungefär 40 % av den energi som räknas in i statistiken används i industrin. Energianvändningen per producerad enhet i Sverige, den s. k. specifika energiåtgången, är lägre än i andra industriländer. Vi har alltså redan en effektiv energihushållning inom industrin. De senaste årens prishöjning på energi har medfört ytterligare effektivisering. Fortfarande finns det emellertid stora energivinster att hämta.

Spillvärmeutnyttjande och nya, mer energihushållande maskiner och system kräver investeringar, och det kärva finansieringsläge vi nu befinner oss i gör det naturligt att företagen prioriterar investeringar, som ligger mer i linje med deras produktion än energiframställning och låter kraftföretagen och oljebolagen sköta energifrågan.

Ur samhällets synpunkt innebär detta en suboptimering. Besparingsinvesteringar ger mer energiutbyte än utbyggnadsinvesteringar. Det kostar mindre att spara en kilowattimme än att bygga ut ytterligare en kilowattimme i t. ex. kärnkraftverk. Kraftföretagens prissättning döljer emellertid detta förhållande.

Elektricitet säljs nämligen betydligt billigare än vad det kostar att framställa den i kärnkraftverk. De sedan länge betalda stora vattenkraftverken i norra Sverige subventionerar strömmen från kärnkraft- och oljekraftverk. Stora kunder, t. ex. processindustrierna, får dessutom förmånliga avtal med kraftföretagen, som gör strömmen så billig att det inte kan försvaras företagsekonomiskt att av knappa kapitaltillgångar prioritera energibesparande investeringar, även om de i sig själva är lönsamma. Energikommissionen håller på att analysera dessa förhållanden.

1975 års energipolitiska beslut innebar en stor förändring i inställningen till energifrågor i vårt land. Riksdagen bestämde sig för att stödja ener-

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

gihushållning, inte enbart energiframställning. Det råder full enighet om detta. Skillnaden ligger i hur mycket samhället skall satsa på det ena och det andra. I budgetpropositionen anslås 170 milj. kr. för energibesparande åtgärder inom näringslivet, vilket är mer än dubbelt så mycket som det belopp som hittills har anvisats för det nu löpande budgetåret. I propositionen 95 satsas ytterligare 100 miljoner för att höja bidraget från 35 till 55 % av investeringskostnaderna. Utskottet är enigt om att föreslå riksdagen att bifalla detta förslag.

Yrkandena i socialdemokraternas motion 1524 slår in öppna dörrar. Självfallet skall effekterna av de statliga insatserna för energibesparing i näringslivet noggrant utvärderas.

Energikommissionen har i uppgift att ta fram underlag för ett långsiktigt program för effektivare energianvändning bl. a. i industriella processer och vid uppvärmning av lokaler. I direktiven sägs att "det är angeläget att kommissionen analyserar konsumtionsutvecklingen samt hittills vidtagna hushållningsåtgärder och anger sektor för sektor, vilka ytterligare åtgärder som kan vidtas. I detta sammanhang är kommissionen oförhindrad att också studera alternativ till nuvarande bidragssystem för energibesparande åtgärder, t. ex. olika former av låne- och lånegarantisystem. Redovisning bör ske i form av ett åtgärdsprogram, eller flera alternativa program, som kompletteras med en redogörelse för samhällsliga konsekvenser av olika slag – ekonomi, sysselsättning, hälsa, miljö etc. Redovisningen bör i möjligaste mån vara sådan att en avvägning kan göras mellan insatser inom olika konsumtionssektorer i syfte att nå den totalt sett mest effektiva sammansättningen av åtgärder i relation till insatta medel och resurser."

Industriverket håller just på med att räkna fram en sådan utvärdering. Självfallet kommer kommissionen att beakta den utvärdering som industriverket väntas få klar i sommar och dra slutsatser av den för sina förslag.

I propositionen 100 säger föredraganden: "Storleken på energibesparingen av en åtgärd i förhållande till bidraget måste enligt min mening vara avgörande för om bidrag för åtgärden skall lämnas eller inte och för bidragsbeloppets storlek." Stödet skall alltså anpassas så att det ger största möjliga besparing.

Industriverket har fått in många ansökningar efter det att propositionen 95 lagts fram. Det faktum att man nu kan stödja också större och ännu mer energibesparande projekt har inte betytt att man har behövt säga nej till förslag från mindre företag. Det är alltså precis lika stor spridning på bidraget nu som det var innan den här förändringen vidtogs. Självfallet kommer kommissionen att ta hänsyn till erfarenheterna av stödåtgärderna och föreslå ändringar för ännu bättre hushållningsresultat. Att, som socialdemokraterna i sin reservation gör, kräva en *särskild* utvärdering av fördelningen skulle ge kommissionen ofruktbart merarbete. Utskottet föreslår avslag på motionen 1524.

I vpk:s motion 1526 påstår man att det är föga sannolikt att företagen

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

tar några investeringsinitiativ så länge konjunkturen inte vänt och att därför stöd till energibesparingar inte skulle vara effektiva. Detta motsägs av den erfarenhet industriverket redan fått genom den aviserade höjningen av bidrag till energibesparande åtgärder inom näringslivet. En mycket stor anhopning av ansökningar har redan kommit in.

Inom processindustrierna, där man inte i dagsläget vågar satsa på investeringar för att öka kapaciteten, har just detta bidrag till energibesparing visat sig mycket effektivt, då man därigenom kan sysselsätta de anställda med sådana investeringar som ökar konkurrenskraften, eftersom man sänker sina produktionskostnader.

Beträffande samordningen av energiplanering i kommunen håller riksdagen just på att förbereda ett beslut om kommunal energiplanering, där kommunen enligt lag bl. a. skall undersöka förutsättningarna att genom samverkan med processindustrin gemensamt lösa energifrågan, beträffande både tillförsel och hushållning. Herr Svensson i Malmö hävdar att tvång är nödvändigt. Vi tycker att man åtminstone först bör pröva en frivillig väg som bygger på sund ekonomi. Vi tror att det är effektivare, men självfallet måste samhället gå in med sin helhetssyn och sin samordning. Utskottet föreslår avslag på motionerna 1526 och 881.

I motionen 217, som väcktes under allmänna motionstiden av herr Svanström m. fl., poängteras vikten av att vattenkraften i mindre vattendrag tas till vara. Det väntas en rapport i höst från Svenska kraftverksföreningen med redovisning av erfarenheter från försök med moderna självgående små kraftverk. Industriverket har nu fått i uppdrag att utreda frågor om bidrag för nyanskaffning, nyanläggning eller upprustning av små konventionella vattenkraftverk utifrån dessa erfarenheter. Motionens syfte är alltså tillgodosett.

Motionen 865 av herr Granstedt m. fl. tar upp några förslag till energibesparing, som gäller möjligheten att minska belysningen i skyltfönster samt gatubelysningen. De förslagen kommer att beaktas i energikommissionen.

Motionen 393 av herr Adamsson m. fl. berör stadsgasverkens situation. I samband med de planer som föreligger på en introduktion av naturgas räknar utskottet med att regeringen kommer att noga följa stadsgasverkens situation, så att det tekniska kunnandet och de materiella resurserna tas till vara.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan på samtliga punkter.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Fru Hambracus har många riktiga, kritiska synpunkter på dagens tillstånd, men hon drar precis motsatt slutsats mot vad man skulle vänta sig att denna kritik logiskt borde föranleda. Och det är väl det typiska med centerns dilemma att man gärna exploaterar en viss form av skenbar samhällskritik och sedan handlar tvärt emot vad denna

samhällskritik borde leda till.

Sedan har fru Hambræus en mycket intressant form av politisk demagogi för sig. Vi tycker inte om tvång, säger hon, i centerpartiet. Jaså, en lag, stiftad av landets valda församling, är tvång enligt fru Hambræus, och hon tycker inte om sådant tvång. Med den logiken skulle ju varje form av lagstiftning som inkräktar på kapitalets frihet vara tvång. Frihet består enligt fru Hambræus och centerpartiets ideologi i att kapitalet får fara fram i stort sett som det vill och att det skall få subventioner för att det skall bli snällt i ett eller annat avseende. Men att på något sätt med lagstiftning försöka få kapitalet att inse ett samhälleligt ansvar, det kallar fru Hambræus tvång, det är en inskränkning av friheten. Ett fullständigt ohållbart resonemang, en 1800-talsmässig liberalism som inte hör hemma i detta århundrade!

Fru Hambræus förpliktat sig egentligen i den här situationen till en mycket längre gående logik än socialdemokraterna behöver göra. Socialdemokraterna är ju anhängare av kärnkraft och kan alltså hänvisa till utbyggnaden av en möjlig energikälla, och besparingstvånget blir inte lika hårt med deras förutsättningar. Men fru Hambræus är ute i en mycket riskabel situation. Vill ni ha ett kärnkraftsfritt samhälle i framtiden och ett stopp för den vidare marschen in i kärnkraftssamhället nu – jag vet inte om ni håller fast vid den målsättningen, men ni har i skilda sammanhang gjort ett stort nummer av den – måste ni åstadkomma och har också förpliktat er att åstadkomma en avsevärd besparing. Ni måste effektivt och på relativt kort sikt garantera att slöseriet, framför allt inom tungindustrin, bringas under kontroll och upphör. Ni måste också garantera att denna besparing får en viss storleksordning, för kan ni inte det så spricker hela den energikalkyl som ni, förmodar jag, på något sätt har i era bakhuvuden, även om ingen har sett den. Då kan ni inte tala om att man först skall undersöka förutsättningarna för att på frivillig väg komma fram. Ni kan inte hänvisa till att det ligger så många ansökningar inne, för det är naturligt att antalet ansökningar ökar när energin har blivit dyrare; det vore märkligt annars. I stället måste ni kunna visa hur mycket ni kan spara och hur mycket ni kan garantera att det sparas. Vi vet hur mycket det kan sparas i processindustrin – proportionerna är något så när kända – och det gäller att garantera att möjligheten utnyttjas, men det kan man inte med ert låtgäsystem. Det kan man bara med obligatorisk samplanering och med lagstiftning.

Fru HAMBRAEUS (c) kort genmäle:

Herr talman! Riksdagen håller just på att förbereda en lag om kommunal energiplanering. Kommunerna kommer alltså att få ett ansvar för att nu se på helheten när det gäller energiförsörjningen och -tillförseln inom sina områden. Herr Svensson i Malmö tror att det vore effektivare att gå ut och tvinga företagen att bygga ut åtgärder som de i själva verket inte vill ha. Jag tror att det är ett väldigt ineffektivt sätt att få en förändring till stånd. Det är betydligt klokare att se till, att det ligger i alla parter

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

intresse att arbeta för gemensam nytta. På det viset sätter man i gång fantasin och viljan och skaparkraften hos människor i stället för att uppmuntra ett försök att smita undan, att gömma sig, att inte göra det bästa av en sak.

Jag tror att vi har allt att vinna på att på en frivillig väg samordna ansträngningarna för att ta till vara också energin. Orsaken till att företagen inte i dag tar energin till vara – och det är ganska intressant, vill jag säga inom parentes till herr Wååg; man tillvaratar inte den energi som finns, och alltså är det knappast en förväntad energibrist som utgör industrins svårighet nu – är att prissättningen på den energi som utbjuds är orealistiskt låg.

Kraftföretagen bjuder ut elektricitet så billigt att det inte finns någon som helst anledning för företagen att utnyttja sin spillenergi. Oljan säljs f. n. till sådant pris att det är betydligt vettigare att använda den. I det långa loppet är det ingen klok politik. Här måste samhället gå in och på olika sätt se på prissättningen och stimulera den vägen, så att det kommer att ligga i allas intresse att handla långsiktigt klokt när det gäller energifrågan.

Herr SVENSSON i Malmö (vpk) kort genmäle:

Herr talman! I sitt sista inlägg avslöjar fru Hambræus sitt verkliga ideologiska hemvist ännu effektivare än hon gjorde i sitt första inlägg. Bakom en skenbart välvillig, jag skulle nästan kunna säga söndagsskolemässigt idyllisk, bild av ett samhälle bringas alla, hur olika och diametralt motsatta och stridiga intressen de än har, att genom en god vilja samverka för ett enda mål. Bakom detta döljer sig alltså det som hon sade allra först, nämligen att man inte mot företagens vilja tvingar fram någonting, dvs. om vi vänder på logiken i fru Hambræus åskådning: företagens vilja skall avgöra samhällspolitikens stora målsättningar och det politiska handlandet från den regering som sitter. Det är företagens vilja som styr den regeringens handlande. Vill företagen inte spara skall de också slippa göra det, för lagar skall vi inte ha. Alla lagar är, som fru Hambræus tidigare sade, ett tvång och en inskränkning i friheten.

Sedan hänvisar fru Hambræus till att det förbereds en lag, som skall ge kommunerna möjlighet att här ingripa som samordnare. Ja visst, det förbereds en lag som efter vad jag kan förstå kommer att få den utformningen att den kommer att ålägga kommunerna att ta ansvar, men den kommer icke – och det är just den springande punkten – att ge dem en auktoritet att med lagens hjälp handla för att kunna framtvinga de nödvändiga besparingarna. Den kommer inte att få någon auktoritet gentemot företagen. Den kommer att medföra något slags allmän förpliktelse att förhandla med intressegrupper som i regel är mycket starkare än de själva. Det är lika orimligt som när man ger kommunerna ett ansvar att ordna samhällets barntillsyn och samtidigt inte ser till att de får sådana resurser att detta ens tillnärmelsevis kan genomföras – kanske inte till mer än 10–12 % av vad som behövs. Det är samma

typ av slag i luften. Jag upprepar: Ni i centerpartiet har genom ert ställningstagande till kärnkraften förpliktat er att uppvisa en bestämd kvantitet besparingar om den framtida energibalansen skall gå ihop. Vi i vpk, som också är motståndare till kärnkraften – rättare sagt de enda som nu är konsekventa motståndare till kärnkraften – är fullt klara över detta. Vi är beredda att föreslå de åtgärder som blir konsekvensen av detta synsätt. Det är emellertid icke ni – det har vi sagt många gånger – och därmed skadar ni den sak som ni anser er företräda, lika mycket som ni skadar den genom att gå i koalition med två av riksdagens kärnkraftsvänliga partier.

Herr ADAMSSON (s):

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av att jag tillsammans med några partikamrater väckt en motion om stöd till de svenska gasverken. Jag har anledning att uttala tillfredsställelse över det sätt på vilket näringsutskottet behandlat denna motion. Som fru Hambræus erinrade om i sitt anförande förutsätter utskottet att regeringen följer dessa frågor och att man från samhällets sida tar initiativ och ser till att gasverken inte i onödan läggs ned och att denna verksamhet inte medför kapitalförstöring. Framför allt måste man se till att bevara det tekniska kunnande som finns hos gasverkens personal.

Att jag begärt ordet sammanhänger med att jag redan i höstas framställde en interpellation till statsrådet Johansson. Jag fick svar på denna den 11 januari i år. Jag måste då i samband med interpellationssvaret konstatera att intresset från statsrådet Johanssons sida inte var särskilt stort för att se till att de nuvarande stadsgasverken har möjlighet att överleva. Han ansåg att det borde ankomma på de berörda kommunerna att själva avgöra om och i vilken takt stadsgasverken bör avvecklas. Han ansåg också att det i nu föreliggande situation inte fanns någon anledning att vidtaga några åtgärder för att ge stöd till de svenska stadsgasverken.

Jag har anledning att med tacksamhet konstatera att utskottet positivt har behandlat den här frågan, och jag hoppas att regeringen tar den kontakt med Svenska gasföreningen som utskottet förutsätter. Med tanke på att vi kanske i framtiden får tillgång till naturgas skulle det vara synnerligen olyckligt om stadsgasverken till följd av den ekonomiska situation som de nu befinner sig i tvingas lägga ner sin verksamhet.

Herr talman! Med dessa enkla ord ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan, även om det i betänkandets kläm står att utskottet avstyrker motionen. Syftet med motionen är emellertid nått om statsmakterna, som jag hoppas, med uppmärksamhet följer utvecklingen på det här området och ser till att det kommer till stånd ett stöd åt de svenska gasverken, så att vi inte råkar i den situationen att vi, när vi i en framtid kanske får tillgång till naturgas, inte har några svenska stadsgasverk i verksamhet.

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! I ett avseende korsas fru Hambræus och mina synpunkter, nämligen när fru Hambræus säger att vi har orealistiskt låga energikostnader här i landet. Vi måste försöka bestämma oss för något riktigt värde. Jag skulle vilja fråga fru Hambræus: Vilket ungefärliga energipris anser fru Hambræus vara rimligt?

Fru HAMBRAEUS (c):

Herr talman! Jag kan inte svara på den frågan nu. Energipriset är en av de stora och svåra frågor som energikommissionen håller på att utreda och kommer att framlägga förslag om så småningom.

Herr WÅÅG (s):

Herr talman! Det är väldigt viktigt att man försöker komma till någon bestämd uppfattning snart. Energikommissionen har ju en otrolig arbetsbörda, och jag beundrar er för att ni kan bära denna börda. Det är viktigt att man snart kommer till en uppfattning, därför att energipriset är vägledande för hela resonemanget i fortsättningen – i varje fall med den utgångspunkt som jag har redogjort för i mitt anförande.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Utskottets hemställan bifölles.

Mom. 2

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1526 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 2 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1526 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 280

Nej – 10

Mom. 3 a

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels mo-

tionen nr 881 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 3 a röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 881 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 279
Nej - 10

Mom. 3 b

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels motionen nr 1526 av herr Werner m. fl. i motsvarande del, och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Svensson i Malmö begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 3 b röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit motionen nr 1526 i motsvarande del.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Svensson i Malmö begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 280
Nej - 10

Mom. 4

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Svanberg m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Wååg begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller näringsutskottets hemställan i betänkandet nr 38 mom. 4 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Svanberg m. fl.

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Energibesparande
åtgärder inom
näringslivet m. m.*

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Wååg begärde röst-räkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja - 149
Nej - 131
Avstår - 10

Mom. 5-7

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 4 Föredrogs

Finansutskottets betänkanden

1976/77:26 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden

1976/77:27 med anledning av i propositionen 1976/77:100 framlagt förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1977/78

1976/77:28 med anledning av i propositionen 1976/77:100 gjord framställning angående stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1977/78

Kammaren biföll vad utskottet i dessa betänkanden hemställt.

§ 5 Aktiekapitalets storlek

Föredrogs lagutskottets betänkande 1976/77:29 med anledning av propositionen 1976/77:109 om aktiekapitalets storlek jämte motioner.

I propositionen 1976/77:109 hade regeringen (justitiedepartementet) föreslagit riksdagen att anta i propositionen framlagda förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag,

2. lag om ändring i lagen (1974:990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m.

Beträffande propositionens huvudsakliga innehåll anfördes följande:

”År 1973 beslöts att alla aktiebolag måste ha ett aktiekapital på minst 50 000 kr. Bolag som bildats före den 6 juni 1973 fick dock anstånd till utgången av år 1978 med att höja sitt aktiekapital till detta belopp.

I propositionen föreslås att övergångstiden för de äldre bolagen förlängs till utgången av år 1981.”

I detta sammanhang hade behandlats

dels den med anledning av propositionen väckta motionen 1976/77:1538 av herr Andersson i Södertälje m. fl. (s), vari hemställts

att riksdagen skulle avslå propositionen 1976/77:109 om aktiekapitalets storlek,

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

dels de under allmänna motionstiden vid 1976/77 års riksmöte väckta motionerna

1976/77:651 av herr Fridolfsson m. fl. (m) samt

1976/77:1049 av fru Bernström (fp) och herr Wästberg i Stockholm (fp).

*Aktiekapitalets
storlek*

Utskottet hemställde att riksdagen skulle

1. beträffande förlängning av övergångstiden för äldre aktiebolag med avslag på motionen 1976/77:1538 anta i propositionen 1976/77:109 framlagda förslag till

a. lag om ändring i lagen (1973:303) om ändring i lagen (1944:705) om aktiebolag,

b. lag om ändring i lagen (1974:990) om den skattemässiga behandlingen med anledning av övergång från aktiebolag till annan företagsform, m. m.,

2. beträffande aktiekapitalets storlek avslå motionen 1976/77:651,

3. beträffande röstvärdet för aktier avslå motionen 1976/77:1049.

Reservation hade avgivits beträffande förlängning av övergångstiden för äldre aktiebolag av herr Andersson i Södertälje, fru Nilsson i Sunne samt herrar Andersson i Gamleby, Konradsson, Silfverstrand, Lindström och Fransson i Mariestad (samtliga s) som ansett att utskottet under l bort hemställa

att riksdagen skulle med bifall till motionen 1976/77:1538 avslå propositionen 1976/77:109.

Herr ANDERSSON i Södertälje (s):

Herr talman! Frågan om aktiekapitalets storlek har behandlats av riksdagen ett flertal gånger under de senaste fyra åren. Genom att regeringen beslutat avlämna propositionen 1976/77:109 har det blivit nödvändigt med ytterligare en riksdagsbehandling i detta ärende.

I maj månad 1973 beslutade riksdagen att minimibeloppet för aktiekapitalet skulle höjas från 5 000 kr. till 50 000 kr. Beslutet omfattade de aktiebolag som skulle komma att bildas efter den 6 juni 1973.

I den proposition som låg till grund för beslutet framhöll föredragande statsrådet bl. a. följande:

”För egen del vill jag först framhålla att den som driver ett företag måste ha ett ansvar för de åtaganden som görs i rörelsen. Anställs arbetstagare i företaget, måste företagaren kunna lämna garantier för att företaget är någorlunda stabilt så att arbetstagarens sysselsättning inte äventyras. Företagets borgenärer har också berättigade anspråk på att företagen kan fullgöra sina åtaganden. Bland borgenärerna intar det allmänna en framträdande plats. Statens och kommunernas skatteanspråk

Tisdagen den
17 maj 1977

*Aktiekapitalets
storlek*

skiljer sig från övriga borgenärsfordringar bl. a. därigenom att stat och kommun inte kan trygga sitt skatteanspråk genom att uppställa krav på borgen eller annan säkerhet. Det är av dessa skäl angeläget att aktiebolagstiftningen utformas så att bolagen har tillräckligt ekonomiskt underlag för sin verksamhet."

Det har vidare från vår sida hävdats i debatten att de som står bakom ett bolag och skall svara för rörelsen skall kunna uppfylla sina förpliktelser gentemot anställda, det allmänna och andra borgenärer, varför deras kapitalinsats i bolaget måste vara betydande.

Av de remissvar som redovisades i den aktuella propositionen 1973 vill jag här återge vad TCO framhöll. Dess svar speglar på ett utomordentligt bra sätt den debatt som sedan länge pågått och fortfarande pågår inom de fackliga organisationerna:

"TCO anser att den nuvarande låga gränsen i fråga om aktiekapitalets storlek har möjliggjort tillkomsten av inte önskvärda bolagsbildningar. Vid de konkurser som i många fall har blivit följden har arbetstagarna mist sina arbeten med åtföljande svårigheter att få nya anställningar. Många av dessa bolag skulle aldrig ha kommit till stånd om det minsta tillåtna aktiekapitalet hade bestämts till ett högre belopp."

Motiveringen för riksdagens beslut 1973 var också att de senaste åren hade ett osedvanligt stort antal aktiebolag nybildats varje år. År 1972 bildades inte mindre än nära 20 000 nya bolag. Och att många av dessa bolag var s. k. skrivbordsbolag råder det ingen tvekan om.

När man nu några år efteråt ser tillbaka på riksdagens beslut 1973 att höja aktiekapitalets minimibelopp till 50 000 kr. för nybildade bolag inser man att det var ett väl avvägt beslut som riksdagen då fattade. Den statistik som finns upptagen i den proposition som vi i dag behandlar visar också att antalet nybildade bolag radikalt har minskat och att lagstiftningen från 1973 därigenom har haft effekt.

Vad har då riksdagen tidigare sagt om de äldre bolagen? Jo, i december månad 1973 beslöt riksdagen att de bolag som fanns bildade före den 6 juni 1973 skulle få fem år på sig att öka sitt aktiekapital till 50 000 kr. Dessa bolag hade alltså åren 1974, 1975, 1976, 1977 och har även hela 1978 på sig att höja aktiekapitalet till 50 000 kr.

I det betänkande som lagutskottet skrev i december 1973 finns det några rader som är lika aktuella i dag som de var då. Lagutskottet skrev:

"Enligt utskottets mening är det angeläget att den nuvarande otillfredsställande ordningen med två typer av aktiebolag – såvitt avser reglerna om aktiekapitalets minimibelopp – inte består längre än vad som är oundgängligen nödvändigt."

Lagutskottet framhöll också att övergångstiden på fem år syntes vara väl avvägd.

Under 1973 och 1974 har man hela tiden från de borgerliga partiernas sida fört en debatt om att vi här i landet borde införa en ny bolagsform med ett begränsat personligt ansvar. Man framförde det motionsvägen både 1973 och 1974. År 1974 blev det majoritet här i riksdagen för att

tillsätta en utredning om införande av en särskild bolagsform. Den utredningen fick namnet 1974 års bolagskommitté.

När man nu sätter sig ner och läser alla propositioner, utskottsbetänkanden och protokoll från 1973 fram till dags dato och ser på frågan om vi i det här landet verkligen behöver en ny bolagsform, är det framför allt fem punkter man kan dela upp frågeställningen i. Den gäller:

1. insatskapitalets storlek,
2. anpassningen till EG och Danmark,
3. formalitetskraven,
4. minoritetsskyddet och
5. skattefrågorna.

När man gör en sådan här genomgång av propositioner och utskottsbetänkanden har i varje fall jag för min del svårt att finna några tillräckliga argument för att här i landet införa en särskild bolagsform av typen GmbH osv., som framhållits i de olika motionerna under årens lopp.

Jag har velat säga detta som bakgrund när vi nu har att behandla dagens proposition, som innehåller förslag om att de bolag som fanns bildade den 6 juni 1973 skall få ytterligare tre år på sig innan de behöver räkna upp sitt aktiekapital till 50 000 kr.

Vad är det då för motiv som finns i den nu aktuella propositionen?

Jo, för det första talar man om att 1974 års bolagskommitté har fått två nya ledamöter och att de ledamöterna inte har hunnit sätta sig in i alla de här frågorna om det behövs en ny bolagsform i landet eller inte, varför det är nödvändigt att utredningskommittén får längre tid på sig.

När man granskar det argumentet får man en känsla av att det är fältherrens schackdrag att sätta dit två nya ledamöter i den aktuella utredningen. Därigenom får man ett motiv för att kunna förlänga den här övergångstiden, som gynnar bolagen men inte de anställda och inte de fackliga organisationerna.

Man kan också fråga sig: Var det nödvändigt att tillsätta två nya ledamöter i den här utredningskommittén? Jag tillåter mig att ha en avvikande mening på den punkten, eftersom utredningskommittén hade kommit mycket långt i sitt arbete i slutet av förra året och det fanns en representant för de borgerliga redan tidigare i denna kommitté. Jag utgår från att den ledamoten under utredningsarbetets gång haft goda kontakter med sina partigrupper. Det borde ha varit möjligt även för de nya ledamöterna att på en eller ett par månader läsa in den färdigskrivna promemorian och kunna ta ställning i detta ärende utan att man skulle behöva försena ett ställningstagande i ytterligare tre år.

För det andra talar man i den nu aktuella propositionen om att det finns skattefrågor som ännu inte är klara, och man hänvisar till den nu arbetande företagsskatteberedningen. Den beräknas vara klar i höst någon gång. Men vad är det för filosofi som ligger bakom? Man vill alltså invänta alla tänkbara utredningar innan man från de borgerliga partiernas sida är beredd att ta ställning i denna fråga.

I det samhälle där vi lever, med en mycket snabb samhällsutveckling, måste man någon gång bestämma sig och ta ställning i de olika sakfrågorna, och det är omöjligt att invänta alla tänkbara utredningar. Man måste vara övertygad om att när företagsskatteberedningen har kommit med sitt betänkande och man har möjlighet att ta ställning till de förslagen, kommer det också nya problem, nya frågor, på skattelagstiftningens område som behöver utredas. Är det då meningen att man skall invänta nya utredningar innan man är beredd att ta ställning i denna fråga om aktiekapitalets storlek? Riksdagen har också under såväl 1974 som 1976 beslutat i skattefrågor som berör de här bolagen, och man borde nu, även från denna synpunkt, varit beredd att ta ställning.

Detta förslag som nu föreläggs riksdagen, att de äldre bolagen skall få ytterligare tre år på sig, vad innebär det? Jo, att det här låga aktiekapitalet på 5 000 kr. kommer att bestå för ett mycket stort antal bolag i ytterligare tre år. 5 000 kr. i dag är inte mer än en månadslön för stora grupper av anställda. Den andra frågan man har anledning att ställa är: Är 50 000 kr. ett så avskräckande belopp att det är för högt som minimibelopp för dessa bolag? Nej, knappast, 50,000 kr. i dag representerar samma värde som ungefär två begagnade personbilar. Man kan inte påstå att det är ett för högt insatskapital i ett bolag som har ansvaret för många anställda och deras sysselsättning och framtid. Med den ekonomiska politik som vi i dag upplever, med en mycket kraftig inflation, kan man fråga sig: Vad kommer 50 000 kr. att vara värda om några år när övergångstiden förlängs?

Jag har också inför detta ärende haft kontakt med LO-Förbundens Rättsskydd AB för att få fram uppgifter om hur de upplever alla de konkurser som i dag inträffar bland de mindre bolagen. Om man tittar på de siffror som LO-Förbundens Rättsskydd AB har, visar det sig att under ett och ett halvt års tid har ett relativt stort antal bolag gått i konkurs. Det är förvånansvärt många som uppstår i ny skepnad och fortsätter sin verksamhet. De anställda har många gånger råkat illa ut, en del har fått ut sina löner tack vare de statliga bestämmelserna om lönegaranti, men bolagen har inte betalt ut några löner.

Dessa problem kan man naturligtvis inte helt lösa enbart genom att höja minimibeloppet för aktiekapitalet i bolagen, men det är en åtgärd som är ägnad att komma till rätta med de konkurser som sker i en lång rad bolag.

När man då tar del av den svaga motivering som finns i den nu aktuella propositionen och den erfarenhet som finns samlad inom de fackliga organisationerna, i LO-Förbundens Rättsskydd AB osv., frågar man sig: Varför lånar sig centerpartiet till denna politik? Man måste samtidigt konstatera att folkpartiet helt tycks ha svikit löntagarna.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Frågan om aktiekapitalets storlek har, som Lennart Andersson nyss anförde, varit föremål för upprepade överläggningar här i riksdagen under de senare åren, och även jag skall bidra litet till historieskrivningen.

Det majoritetsbeslut som fattades år 1973 om 50 000 kr. som ett aktiebolags minimikapital föregicks av överläggningar, vari de borgerliga partierna framförde förslag om 20 000 kr. som ett minimibelopp. Man kan alltså säga att vi alla var ense om att en höjning av minimibeloppet skulle ske, frågan var bara hur stor denna höjning skulle vara.

Efter beslutet år 1973 framkom det nya förslag om införandet här i landet av en ny särskild företagsform. År 1974 företog lagutskottet en resa till Danmark, där man tog del av det nya förslag som då hade genomförts om s. k. anpartselskab, och detta besök resulterade i att utskottet enhälligt föreslog att man skulle be regeringen överväga möjligheterna att även i vårt land införa en sådan särskild företagsform lämpad för de mindre företagen. En kommitté för att utreda detta kom till stånd och har arbetat sedan dess.

År 1975 ersattes 1944 års aktiebolagslag med en ny, och även i denna nya lag infördes minimibeloppen i enlighet med 1973 års beslut. Även år 1975 förekom det reservationer till förmån för ett minimibelopp av 20 000 kr.

Jag är alltså angelägen att understryka att det inte har rått några delade meningar om behovet av en höjning av minimikapitalet. Det är därför onödigt att som den värderade vice ordföranden i utskottet har gjort framställa det så, att man får intrycket att vi hela tiden skulle ha gått emot tanken på en höjning av beloppet. Jag erinrar mig att jag själv i debatten också har framhållit att om det infördes en särskild företagsform som var mera lämpad för de mindre företagen, så skulle det kunna bli aktuellt att höja beloppet om 50 000 kr. ytterligare. Det innebär att vi inte är främmande för tanken att det i de verkligt stora företagen finns behov av väsentligt högre belopp än de som f. n. gäller. Lika angeläget är det att de mindre företagen får en företagsform som är mera lämpad för dem och ett lägre minimikapital. Det är fortfarande vår förhoppning att bolagskommittén skall komma fram med ett sådant förslag.

Jag övergår härefter till den proposition som enligt Lennart Anderssons mening har mycket svaga motiveringar. Jag kan i likhet med departementschefen framhålla att här har hänt åtskilligt sedan de nya reglerna om aktiekapitalets storlek infördes. Det har åstadkommits åtgärder i syfte att bl. a. få en likformig beskattning av fåmansföretag. Därmed har i varje fall en möjlighet till skatteflykt begränsats.

Departementschefen anför att även om de problem som har med skatterna att göra i första hand skall behandlas inom det skatte- och skattinglagstiftningsmässiga området, så borde det inte vara främmande för oss som sysslar med det civilrättsliga området att också bidra till att motverka vissa former av skatteflyktsåtgärder. Och jag är angelägen

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Aktiekapitalets
storlek*

om att betona att vi inom lagutskottets majoritet är helt införstådda med behovet av att begränsa dessa skatteflyktsmöjligheter, som bl. a. har kommit till uttryck i samband med konkurser av olika slag.

Departementschefen anför vidare att det bör beaktas om man inte måste bedöma det här isolerat från spörsmålet om det ändå inte skall införas en bolagsform vid sidan av den nuvarande. Om en sådan företagsform tillkommer är det inte längre aktuellt med att sänka den nu gällande gränsen för aktiebolagen. Detta skriver departementschefen i anledning av en framställning som gjorts till regeringen av Sveriges hantverks- och industriorganisation, som föreslagit en temporär sänkning av minsta aktiekapitalet till de förut omnämnda 20 000. Departementschefen avvisar den tanken och lagutskottet har enhälligt ställt sig bakom detta.

Departementschefen säger också att en sådan temporär sänkning av minimigränsen från flera synpunkter skulle på ett olyckligt sätt komplicera de invecklade problem av civilrättslig, skatterättslig och lagteknisk art som en övergångsreglering för de äldre aktiebolagen redan nu ger upphov till.

Emellertid kan man inte komma ifrån att aktiekapitalets storlek inverkar på villigheten att etablera nya företag. Jag noterade med tacksamhet att herr Lennart Andersson med den goda insikt han har i de här frågorna inte föll för frestelsen som vissa andra debattörer tidigare har gjort att försöka inbilla oss alla att det är frågan om ett belopp på 5 000 kr. även för nybildade företag. De nybildade aktiebolagen måste ända sedan 1973 ha betalt in 50 000 kr.

Det är riktigt, som här tidigare har anförts, att det blivit en begränsning av nyskapandet av företag. Men det kan inte vara riktigt att detta har varit till nytta för företagsamheten eller skapat nya sysselsättningar i områden där det är angeläget att så sker. Därmed kan det inte heller rimligen gynna de anställda.

Därför tror vi att det är riktigt att man får ta in det här resonemanget om en ny företagsform och andra åtgärder i ett stort paket, ett sådant som regeringen aviserar i den här propositionen. Man säger där att det är regeringens avsikt att under hösten 1977 redovisa ett samlat småföretagsprogram. Där kommer bl. a. att övervägas olika åtgärder för att främja etableringen av nya företag.

När det gäller den begränsade övergången till 50 000 kr., som har skett i de förut etablerade företagen, förtjänar det också att framhållas att de åtgärder, som från borgerligt håll föreslogs i samband med höjningen av aktiekapitalet för att skapa möjligheter för de befintliga företagen att utan orimliga skattekonsekvenser och andra svårigheter befrämja en sådan höjning, avvisades av den dåvarande majoriteten.

Propositionen mynnar således ut i ett förslag om en ytterligare övergångstid på tre år t. o. m. utgången av år 1981. Lennart Andersson och de andra socialdemokratiska reservanterna i lagutskottet anser att detta är en alldeles för lång övergångstid. Vi har den uppfattningen att det är angeläget att man får möjligheter att invänta det förslag som bolags-

kommittén beräknas komma med.

Beträffande kommittén var Lennart Andersson kanske litet elak – vilket är helt mot hans vanor – när han menade att den omständigheten att kommittén utökades med två ledamöter inte skulle behöva föranleda något ytterligare anstånd med kommitténs ställningstagande. Jag vill bara påpeka att kommitténs framställning till regeringen i januari 1977 beträffande de bristande möjligheterna att framkomma med förslaget i den ordning som man hade tänkt sig är fullständigt enhälligt. Förslaget har alltså även omfattats av de socialdemokratiska representanterna.

Lagutskottets betänkande nr 29 som vi nu behandlar innehåller en reservation från de socialdemokratiska ledamöterna. Denna reservation gäller enbart det ytterligare uppskovet på tre år, medan utskottet är enigt i ett par andra frågor som har berörts i betänkandet, nämligen röstvärdet för aktier och, som jag tidigare har nämnt, den temporära sänkningen av minimigränsen till 20 000 kr. Vad utskottet således i sin majoritetsskrivning har kommit fram till framgår på s. 8 i betänkandet. Vi skriver där att det i vissa fall har gjorts successiva uppskrivningar av kapitalet även om man ännu inte har nått upp till 50 000-kronorsgränsen. Anledningen till att man dröjt kan vara svårigheten att under rådande konjunkturer få fram kapital. Som jag förut sagt avslogs förslagen beträffande stödåtgärder för att underlätta kapitalhöjningen, men det avgörande skälet måste anses vara att man har velat avvakta resultatet av pågående utredningsarbete när det gäller i vilken företagsform rörelsen i fortsättningen skall bedriva. Det är ganska självklart att företag som är små och som tror att de skulle ha stor nytta av den här möjligheten – om den förverkligas – i det längsta väntar med att göra förändringar i sina kapitaldispositioner.

I den socialdemokratiska motion som yrkar avslag på propositionen och som ligger till grund för reservationen har det påståtts att bolagskommittén hösten 1976 under hand anmält till justitiedepartementet att utredningsarbetet beträffande den nya företagsformen var avslutat. Vi inom utskottets majoritet känner inte närmare till detta. Däremot är det helt klart att kommittén i skrivelse i januari 1977 anmält att den inte kan slutföra sitt utredningsuppdrag inom den utsatta tiden. Framställningen var, som jag tidigare sagt, enhälligt.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till hemställan i lagutskottets betänkande nr 29.

Herr ANDERSSON i Södertälje (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar med stor tillfredsställelse att utskottets ordförande vill medverka till att hindra skatteflykt och att vidta åtgärder för att vi skall nå det målet. Men samtidigt som jag noterar detta konstaterar jag också att majoritetens förslag innebär att många av de mindre bolagen får fortsätta ytterligare tre år med detta låga aktiekapital på 5 000 kr. Jag vill inte påstå att alla de bolagen är mindre seriösa, men det finns ett ganska stort antal mindre seriösa bolag bland dem som utnyttjar

bestämmelserna för att komma undan skatt och som inte uppfyller reglerna. Och jag tycker att det är allvarligt att de bolagen får ytterligare tre år på sig för att bedriva den verksamheten.

Sedan talade herr Svanström om hur långt bolagskommittén hade kommit i sitt arbete hösten 1976. Till det vill jag bara lägga, att när den nya regeringen tillträdde infordrade den mycket snart från alla kommittéer besked om hur långt de hade kommit i sitt arbete. Den nya regeringen satte också in nya ledamöter eller gav nya direktiv osv. Det är ju helt naturligt att en ny regering gör det. Och lika naturligt var att den avgående regeringen gjorde en kontroll av läget i alla pågående utredningar, innan den lämnade kanslihuset. Den ledamot som vår grupp har i bolagskommittén kunde då rapportera att man på hösten 1976 var färdig med en promemoria. Man var så långt framme att man hade utsatt ett justeringssammanträde till mitten av oktober det året. Men så kom då regeringsskiftet, och man fick tänka om. Det sattes in nya ledamöter, och arbetet fortsatte kanske efter andra målsättningar – det är mer än jag känner till. Men bolagskommittén var som sagt mycket långt framme med sitt arbete hösten 1976, och det meddelades också i vanlig ordning. Därför borde det ha varit möjligt för kommittén att slutföra sitt arbete inom den tidsram som från början dragits upp.

Herr SVANSTRÖM (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag noterar det medgivande som herr Andersson i Södertälje här gjorde, att inte alla de s. k. 5 000-kronorsbolagen uppvisar brister när det gäller att arbeta seriöst. Men det kanske också finns anledning fråga herr Andersson om han har den uppfattningen att alla bolag med ett minimikapital på 5 000 kr. är garanterat seriösa nu och i all framtid. Leker de aldrig ett ögonblick med tanken att utnyttja sin ställning och i förekommande fall försöka undvika extra beskattning?

Sedan tycker jag att herr Anderssons historieskrivning om vad som hände i höstas var mycket intressant, ärlig och uppriktig. Det är självfallet litet ovant med regimskifte här i vårt land. Vad som hände var uppenbarligen att både den avgående och den nya regeringen såg över sitt kommittéarbete, och i detta fall var den nya regeringen besjälad av en vilja att verkligen göra ett nytt försök att åstadkomma en företagsform som bättre passar de mindre och medelstora företagen i vårt land. Jag tycker att det var en föredömligt aktiv insats som regeringen då gjorde. Det är också min personliga förhoppning att bolagskommittén skall lyckas med sin arbetsuppgift.

Herr ANDERSSON i Södertälje (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt, herr Svanström, att jag inte påstår att alla bolag med 5 000 kr. i aktiekapital är mindre seriösa. Det finns naturligtvis också bland dem bolag som verkligen är seriösa. Men vi har allihop i denna kammare under ett antal år bevittnat att det är alltför många av dessa bolag som inte sköter sina lagenliga skatteförpliktelser

på ett riktigt sätt.

Herr Svanström frågade mig om alla bolag med 50 000 kr. i aktiekapital är seriösa. Nej, man klarar inte helt den här problematiken enbart genom att höja aktiekapitalet till 50 000 kr., men det är en åtgärd som tillsammans med andra hjälper till att hindra ett fortsatt fusk av många bolag. Det är min förhoppning att vi skall kunna fortsätta det här arbetet, så att allt fler bolag verkligen uppfyller sina lagenliga förpliktelser.

Beträffande arbetet i bolagskommittén och möjligheterna att komma fram till ett nytt förslag om en ny bolagsform vill jag bara påminna om att aktiebolagsutredningen redan på sin tid prövade den frågan men inte då fann några motiv att föreslå en ny bolagsform. Såvitt jag förstår har ingenting radikalt nytt inträffat här i landet, så att man nu kan peka på några klara motiv för att man lägger fram förslag om en ny bolagsform.

Herr SVANSTRÖM (c) kort genmäle:

Herr talman! Nej, vi är nog överens om att aktiebolagslagens bestämmelser om ett minimikapital inte klarar de här skatteproblemen. Det var även på denna punkt ett medgivande från Lennart Anderssons sida som jag uppskattar.

Beträffande den nya företagsformen sade Lennart Andersson att aktiebolagssakkunniga på sin tid konstaterade att det inte förelåg något behov här i Sverige. Vid denna tidpunkt ägde det rum ett samnordiskt lagstiftningsarbete. Samma konstaterande gjorde man vid mötsvarande tid i Danmark. Men på grund av Danmarks inträde i EG blev det nödvändigt att snabbt pröva frågan. Enligt den uppfattning lagutskottets ledamöter fick vid besöket i Danmark hade lagstiftningsarbetet gått skyndsamt och resulterat i en lag som tillfredsställde danskarna. Det bör därför säkert gå bra att åstadkomma en sådan lag även i Sverige, om vi har de intentionerna.

Herr SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Herr Svanström säger att socialdemokraterna och de borgerliga i utskottet inte hade några delade meningar om behovet av en höjning av aktiekapitalet. Men hur förhåller det sig egentligen med den saken? Ni har visserligen medgivit att det finns ett behov av att höja aktiekapitalet till 50 000 kr. för bolag som bildats efter den 6 juni 1973. Men en mycket stor del av de berörda företagen har bildats före denna tidpunkt, och nu får de ytterligare tre år på sig att höja aktiekapitalet till 50 000 kr. Detta måste innebära att man ger fortsatta möjligheter för alltför många bolag av skrivbordskaraktär att bedriva verksamhet som inte i första hand har till syfte att avyttra varor och tjänster.

Såväl propositionen 109 som lagutskottets betänkande 29 är egentligen ganska märkliga aktstycken. Inte med ett enda ord berör den borgerliga utskottsmajoriteten bakgrunden och orsakerna till att gränsen för minsta tillåtna aktiekapital i aktiebolag höjts från 5 000 till 50 000 kr. I detta avseende ansluter sig utskottsmajoriteten följande till propositionen, där

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Aktiekapitalets
storlek*

det inte heller finns särskilt många ord ägnade åt de problem som varit förknippade med att det i Sverige till skillnad från flera andra jämförbara länder enbart erfordrats en så blygsam kapitalinsats som 5 000 kr. för att bilda och driva ett företag, en företagsform som innebär att ekonomisk verksamhet kan drivas utan personlig ansvarighet för deltagarna.

Regeringspropositionen är i sin ytlighet och sin obenägenhet att vilja analysera konsekvenserna från skattemässiga synpunkter av en ytterligare förlängning av anståndet för äldre bolag att höja aktiekapitalet till 50 000 kr. ännu ett exempel på de många hastverk som passerat regeringskansliet sedan regimskiftet i fjol.

Det kom ett brev till regeringen i januari i år. Och detta brev från en företagarorganisation är det enda dokument som regeringspropositionen finner det mödan värt att ta upp som underlag för förslaget att förlänga fristen för höjningen av aktiekapitalet för de äldre bolagen. Ett brev betyder så mycket. Ja, denna postverkets gamla slogan är det mer än en av intressenterna inom finans- och företagarvärlden som haft anledning att göra till sin under det hittillsvarande borgerliga fögderiet.

Som skäl för uppskovet anförs bl. a. att många av de företag som i dag har ett lägre aktiekapital inte har egna medel för att kunna uppfylla kravet på höjning av aktiekapitalet. Någon närmare dokumentation som styrker ett sådant förhållande finns inte återgiven i propositionen, ej heller i utskottsbetänkandet. Låt mig till detta konstatera att tidigare gjorda undersökningar på området visat att den genomsnittliga storleken av småföretagens egna kapital i de flesta branscher gjort det möjligt att inom flertalet rörelsedrivande bolag företa en erforderlig höjning.

Eftersom varken i regeringspropositionen eller i den borgerliga utskottsskrivningen löntagarsynpunkterna i denna fråga tillmätts något intresse, kan det vara på sin plats att erinra om vad herr Andersson i Södertälje sade om TCO:s inställning i dessa frågor. Många av oss erinrar sig väl också centerns annonskampanj för några år sedan. "Centern tycker som LO", stod det i annonserna. Denna centeristiska valslogan är en av de många sådana som tillhör de verkliga kuriositeterna, sett mot bakgrund av den praktiska politik som centern nu haft ca åtta månader på sig att förverkliga i regeringsställning.

Vi kan konstatera att såväl hänsynen till de anställda som till stat och kommun och övriga borgenärer talar för att den högre minimigränsen 50 000 kr. för aktiekapitalet utan onödigt dröjsmål skall genomföras för samtliga aktiebolag.

Aktiebolag bildade före den 6 juni 1973 fick enligt föregående riksdagsbeslut, som här också tidigare erinrats om, anstånd till den 31 december 1978 med att alternativt höja aktiekapitalet till 50 000 kr., övergå till annan bolagsform eller avregistrera bolaget.

Några hållbara argument för en förlängning av detta anstånd till 1981 har inte framförts från den borgerliga majoriteten. Vi har inte hört några sådana argument i den här förda debatten. I utskottsbetänkandet konstateras att endast ett mindre antal aktiebolag hittills höjt sitt aktiekapital

till lägst 50 000 kr. Som skäl härför anföres bl. a. svårigheter att under rådande konjunkturer få fram kapital samt att man velat avvakta resultatet av pågående utredningsarbeten för att få ett bättre underlag för en bedömning av i vilken företagsform man i fortsättningen skall bedriva rörelsen.

Någon närmare analys av att detta skulle vara de enda anledningarna till att ett förhållandevis litet antal aktiebolag vidtagit erforderlig höjning av sitt kapital redovisas inte. Jag skulle därför vilja fråga utskottets talesman om det aldrig föresvävat utskottsmajoriteten att åtminstone en av anledningarna kan vara att många mindre företag, bl. a. sådana av typen skrivbordskonstruktion, helt enkelt aldrig haft för avsikt att fortsätta att föra ens en tynande tillvaro, om de tvingats höja sitt aktiekapital. Kan inte utskottsmajoriteten tänka sig att denna grupp av aktiebolag inrymmer bolag som inte drivs i annat syfte än att undkomma beskattning?

Ett av huvudsyftena med höjningen av aktiekapitalet till lägst 50 000 kr. var just att eliminera denna typ av verksamhet; alltså är det rimligt att ett antal bolag av den här nämnda typen försvinner ur aktiebolagsregistret. Huvudtanken bakom förslaget var att om en företagare inte var beredd eller i stånd att göra en sådan kapitalinsats, borde han inte heller tillåtas att använda aktiebolagsformen utan vara hänvisad till annan företagsform, där han personligen svarade för företagets förbindelser.

Utskottsmajoriteten griper verkligen efter ett halmstrå när den hänvisar till av bolagskommittén aviserade förslag om ny bolagsform för mindre företag. Det är inget fel – det vill jag understryka – att denna fråga ytterligare utreds, men hys bara ingen övetro på möjligheterna att efter utländskt mönster skapa företagsformer vid sidan av dem vi har i dag, t. ex. nämnda företagsformer efter tysk och fransk modell, med begränsat ansvar för ägare! Såväl de tyska som de franska modellerna har visat sig medföra betydande faror för bolagens borgenärer. Särskilt framträdande har varit bristen på kontrollmöjligheter och publicitetsföreskrifter i vad gäller den tyska företagsformen med begränsat personligt ansvar, då bolaget använts såsom form för en enda företagares verksamhet. Samma betänkligheter kan anföras mot ett bibehållande av de mindre företagen inom aktiebolagslagstiftningens ram, med medgivande av undantag för dem beträffande föreskrifterna för årsredovisning och revision. De små företag som inte vill underkasta sig aktiebolagslagens regler om årsredovisning, revision och publicitet bör vara hänvisade till företagsformer med personlig ansvarighet, dvs. enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den socialdemokratiska reservation som är fogad till utskottets betänkande.

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse att herr Silfverstrand anser att det inte är fel att ytterligare utreda frågan om en ny företagsform.

Samtidigt upplyser han emellertid med stor kunnighet om de betydande faror som det innebär. Jag förutsätter att herr Silfverstrand är mycket medveten i sin framställning – det framgår bl. a. av hans bedömning av propositionen: den var ytlig och ytterligare ett exempel på hastverk, ansåg han. Det är till att ha bestämda uppfattningar, herr Silfverstrand! Jag håller med om att "ett brev betyder så mycket", men flera kan ju då betyda ännu mer, herr talman!

Herr SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! De bestämda uppfattningar jag har om propositionen grundar sig på innehållet i den, bl. a. avsaknaden av varje hänsynstagande till löntagarsynpunkterna. Det tycker jag är verkligt betecknande. Detta är ingen värdering, herr Svanström, utan jag konstaterar bara att vissa organisationer i dagens samhälle har lättare att få sina synpunkter tillgodosedda hos den borgerliga regeringen, men där ingår tyvärr inte löntagarorganisationerna.

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Jag ber att få framhålla att såväl den nuvarande regeringen som majoriteten i lagutskottet i högsta grad är beredda att ta hänsyn till löntagarintressena, samtidigt som de vill betjäna företagsamheten och samhället.

Herr SILFVERSTRAND (s):

Herr talman! Det är ett värdefullt konstaterande som herr Svanström nu gör, men det skulle vara ännu värdefullare att få se dessa ord omsatta i handling vid tillfälle.

Herr SVANSTRÖM (c):

Herr talman! Jag anholder att herr Silfverstrand har tålamod, så blir det nog handling.

Överläggningen var härmed slutad.

Mom. 1

Propositioner gavs på bifall till dels utskottets hemställan, dels reservationen av herr Andersson i Södertälje m. fl., och förklarades den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Sedan herr Andersson i Södertälje begärt votering upplästes och godkändes följande voteringsproposition:

Den som vill att kammaren bifaller lagutskottets hemställan i betänkandet nr 29 mom. 1 röstar ja,
den det ej vill röstar nej.

Vinner nej har kammaren bifallit reservationen av herr Andersson i Södertälje m. fl.

Vid omröstning genom uppresning förklarades flertalet av kammarens ledamöter ha röstat för ja-propositionen. Då herr Andersson i Södertälje begärde rösträkning verkställdes votering med omröstningsapparat. Denna omröstning gav följande resultat:

Ja – 155

Nej – 139

Nr 134

Tisdagen den
17 maj 1977

*Aktiekapitalets
storlek*

Mom. 2 och 3

Kammaren biföll vad utskottet i dessa moment hemställt.

§ 6 Föredrogs

Socialutskottets betänkande

1976/77:40 angående uppskov med behandlingen av vissa ärenden till riksmötet 1977/78

Utskottets hemställan bifölles.

På förslag av herr tredje vice talmannen beslöt kammaren att uppskjuta behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 7 Herr tredje vice talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle skatteutskottets betänkande nr 48 och kulturutskottets betänkande nr 46 uppläsa främst bland två gånger bordlagda ärenden.

§ 8 Kammaren åtskildes kl. 23.45.

In fidem

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert